

3. Ελληνική Γεωργία και Υπαιθρος στον 21ο Αιώνα

I. Το όραμά μας για τον γεωργικό τομέα και την ύπαιθρο

Το μεγάλο στοίχημα της δεκαετίας που αρχίζει είναι η ενδυνάμωση του αγροδιατροφικού τομέα στις συνθήκες των ραγδαίων οικονομικών και κοινωνικών μεταβολών. Με προσεκτική επιλογή και συντονισμένη εφαρμογή τομεακών και εθνικών πολιτικών, ώστε να πολλαπλασιάζονται τα οφέλη, έχουμε ήδη δρομολογήσει την πορεία προς την αναζωογόνηση και οικονομική ανάπτυξη της υπαίθρου, την αναβάθμιση του περιβάλλοντος και την κοινωνική συνοχή.

Το όραμά μας για το γεωργικό τομέα και την ύπαιθρο την ερχόμενη τετραετία συνοψίζεται στη φράση *«ολοκληρωμένη και ανθεκτική στο χρόνο ανάπτυξη»*. Οι επιμέρους στόχοι μας εκφράζονται από το τρίπτυχο «Εύρωστη και ανταγωνιστική γεωργία – Βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου – Κοινωνική προστασία για το σύνολο του αγροτικού πληθυσμού». Ακρογωνιαίος λίθος του οράματός μας είναι η ενεργοποίηση των πολιτών των τοπικών κοινωνιών.

Η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη, κύρια συνιστώσα της πολιτικής μας για την ανασυγκρότηση της υπαίθρου, συνιστά **πρόταση ανατροπής**. Με την πρωτοποριακή μας πολιτική δίνουμε μια απάντηση σε όσους εμμένουν σε συντηρητικές, αποσπασματικές προτάσεις που αναφέρονται σε αναποτελεσματικά μέτρα που αλληλοαναιρούνται. Κυρίως όμως απαντάμε στα πραγματικά, σύγχρονα προβλήματα του αγροτικού χώρου και ικανοποιούμε τις προσδοκίες για εισόδημα και απασχόληση, ενώ με την προώθηση συνεργασιών στο διεθνή χώρο αξιοποιούμε τη γεωπολιτική θέση της Ελλάδας.

Κατά την πρόσφατη περίοδο, από το 1996, η Κυβέρνηση προσανατόλισε το έργο της στον αγροτικό τομέα προς την προετοιμασία για την παραγωγική ανασυγκρότηση της αγροτικής Ελλάδας και την περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο.

Με την οικονομική μας πολιτική, την επέκταση των κινήτρων για τους νέους αγρότες, τις θεσμικές καινοτομίες που εισαγάγαμε, θέσαμε γερά θεμέλια για τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης στην ύπαιθρο, τη βελτίωση του οικονομικού αποτελέσματος των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, τη μακροπρόθεσμη και δυναμική ανάπτυξη του τομέα.

Η επιτυχία που σημειώσαμε κατά τις διαπραγματεύσεις για την Agenda 2000 μεταφράζεται στη διασφάλιση για την περίοδο 2000-2006 9,5 τρις δρχ. για τη γεωργική ανάπτυξη και τη στήριξη των γεωργικών εισοδημάτων. Από αυτό το ποσό, τα 7 τρις δρχ. αποτελούν κοινοτικές ενισχύσεις (επιδότησεις), ενώ εάν ληφθούν υπόψη και οι πόροι από άλλα μέτρα του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΙΠΣ) που ωφελούν την ύπαιθρο, τότε οι συνολικά διαθέσιμοι πόροι για την αγροτική ανάπτυξη ανέρχονται σε 12 τρις δραχμές.

Η πολιτική μας για την αναζωογόνηση της υπαίθρου έχει ως βάση τη δυναμική που απορρέει από τους τοπικούς ανθρώπινους και φυσικούς πόρους. Λαμβάνει υπόψη της και προσαρμόζεται στις ειδικές ανάγκες και απαιτήσεις κάθε περιοχής της υπαίθρου.

Με την πολιτική μας για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη επιδιώκουμε να μεταμορφώσουμε τις αγροτικές περιοχές σε χώρο ελκυστικό για εργασία και για ζωή. Με έργα εθνικής εμβέλειας, αυτοκινητόδρομους, λιμάνια, σιδηρόδρομο, επικοινωνίες «σπάμε» την απομόνωση. Με έργα τοπικής σημασίας που βελτιώνουν την ποιότητα ζωής στα χωριά και στις μικρές επαρχιακές πόλεις, όπως ύδρευση, αποχέτευση, οδοποιία, βελτίωση παραδοσιακών κτισμάτων, αποκατάσταση ιστορικών μνημείων, δημιουργούμε τις προϋποθέσεις για την αναζωογόνηση της υπαίθρου. Με την προώθηση παραγωγικών δραστηριοτήτων, συμπληρωματικών προς τη γεωργική, αυξάνουμε τις θέσεις απασχόλησης, συμπληρώνουμε και ενισχύουμε το αγροτικό εισόδημα.

Με εργαλείο το **Τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης** υποστηρίζουμε:

- την ανάπτυξη μιας νέας γενιάς αγροτών, με πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες, ικανότητα για τη λήψη σωστών επιχειρηματικών αποφάσεων και για προσαρμογή, κάθε φορά, στα νέα δεδομένα.
- βιώσιμα συστήματα παραγωγής, φιλικά προς το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους και προσαρμοσμένα στις σύγχρονες και μελλοντικές απαιτήσεις των καταναλωτών
- την αναβάθμιση της ποιότητας των τροφίμων
- τη στήριξη υποδειγματικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών στον αγροτικό τομέα
- την ανάπτυξη ενός πανελλαδικού δικτύου πληροφορικής για την ενημέρωση των αγροτών
- την προώθηση του εγχώριου γενετικού και πολλαπλασιαστικού υλικού
- προγράμματα αγροτουρισμού, για την προβολή και διάθεση τοπικών, γεωργικών και βιοτεχνικών προϊόντων, την προστασία του περιβάλλοντος, την ανάδειξη της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Για τις μειονεκτικές περιοχές, ορεινές, νησιωτικές, παράκτιες, έχουμε σχεδιάσει για τη νέα τετραετία μια **εξειδικευμένη πολιτική.** Στόχος της πολιτικής αυτής είναι η δημιουργία συνθηκών για την προσέλκυση νέου πληθυσμού και την ανάπτυξη των περιοχών αυτών, κατά τρόπο που να αίρεται η απομόνωση που τις χαρακτηρίζει, χωρίς αρνητικές για το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον επιπτώσεις.

Η πολιτική μας για τους **υδάτινους πόρους** αναγνωρίζει τη σύνδεσή τους τόσο με την αγροτική παραγωγή όσο και με την ποιότητα του περιβάλλοντος. Γι αυτό αποσκοπεί στην προώθηση προγραμμάτων με στόχο την ορθολογική διαχείρισή τους και την ανθεκτικότητα της αγροτικής ανάπτυξης στο χρόνο.

Οι ειδικοί στόχοι της πολιτικής μας για την **αλιεία και τα δάση** για τη νέα τετραετία **συνίστανται**:

- στον εμπλουτισμό των θαλάσσιων και των δασικών πόρων και στην προστασία τους από την υπερεκμετάλλευση, την κακή διαχείριση και την αμέλεια
- στη διατήρηση ή και ποιοτική αναβάθμιση των δασών και των θαλασσών
- στην προστασία και στην ικανοποίηση του καταναλωτή των προϊόντων και υπηρεσιών που συνδέονται με τους θαλάσσιους και τους δασικούς πόρους
- στην αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής (περιαστικά δάση σε αστικά και ημιαστικά κέντρα της χώρας)

II. Νέοι θεσμοί για την ανασυγκρότηση της υπαίθρου

Για την **εξυπηρέτηση του πολίτη της υπαίθρου** έχουμε δώσει προτεραιότητα στην αναβάθμιση της λειτουργίας των θεσμών. Ήδη αναπτύσσουμε το ενδεδειγμένο για το σκοπό αυτό θεσμικό πλαίσιο με τη δημιουργία νέων οργανισμών για τον πρωτογενή τομέα και την ύπαιθρο και με την αναδιάρθρωση όσων υπάρχουν. Το θεσμικό αυτό πλαίσιο έχει ως γνώμονα το στρατηγικό μας προσανατολισμό για την προσαρμογή του αγροτικού χώρου στις νέες συνθήκες και τη δημιουργία των προϋποθέσεων για τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης της ελληνικής γεωργίας.

- Με το Νόμο-Πλαίσιο «Αλέξανδρος Παπαναστασίου» που ψηφίσαμε, εισάγονται πλέον νέοι κανόνες λειτουργίας των **γεωργικών συνεταιρισμών**. Συγκεκριμένα, κύριος στόχος είναι ο εκσυγχρονισμός και η συγχώνευση των συνεταιριστικών οργανώσεων σε νέες δυναμικές μορφές με σύγχρονη δομή και λειτουργία. Ο καινούργιος νόμος, με πλήρη σεβασμό στις αρχές του συνεργατισμού, θα κατευθύνει με ελεύθερη βούληση τους συνεταιρισμούς σε νέα διοικητικά και ελεγκτικά πρότυπα λειτουργίας.

- Ήδη η Κυβέρνηση έχει θεσμοθετήσει με νόμο τη σύσταση και λειτουργία των **Εθνικών Διεπαγγελματικών Οργανώσεων**. Κατά τη νέα τετραετία, οι Διεπαγγελματικές Οργανώσεις κατά προϊόν θα δραστηριοποιηθούν για να αντιμετωπίσουν κάθε θέμα οργάνωσης της παραγωγής, της μεταποίησης και της εμπορίας των αγροτικών προϊόντων, χωρίς να απαιτείται η ανάμιξη του κράτους, προς όφελος κυρίως των αγροτών-παραγωγών της χώρας. Ο νέος θεσμός θα στηρίζει επίσης τον καταναλωτή, τις συνεταιριστικές οργανώσεις και την ιδιωτική πρωτοβουλία.
- Οι νέοι, σύγχρονοι **οργανισμοί Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων** (ΟΠΕΚΕΠΕ) και **Πιστοποίησης Λογαριασμών** (ΟΠΙΛΟΓ) θα λειτουργήσουν αποτελεσματικά με ταχύτητα και απόλυτη διαφάνεια. Θα ικανοποιηθεί έτσι το βασικό αίτημα του αγροτικού κόσμου για την άμεση καταβολή των ενισχύσεων στους δικαιούχους, κατά την εφαρμογή των κανόνων των Κοινών Οργανώσεων των Αγορών.
- Η λειτουργία του **Οργανισμού Πιστοποίησης και Ελέγχου Γεωργικών Προϊόντων** (ΟΠΕΓΕΠ) θα δώσει τη δυνατότητα στήριξης των προϊόντων ποιότητας, βιολογικών, παραδοσιακών, ειδικών προϊόντων, προϊόντων ονομασίας προέλευσης στις αγορές του εσωτερικού και του εξωτερικού. Πρόκειται για θεσμό που υπόσχεται σημαντική αύξηση του εισοδήματος των παραγωγών. Η λειτουργία του θεσμού αυτού θα ενισχύσει την ταυτότητα των ελληνικών αγροτικών προϊόντων και θα συμβάλει στην προώθηση των εξαγωγών σε νέες επιλεκτικές αγορές.
- Με μοχλό την **Εταιρία Αξιοποίησης Αγροτικής Γης** (ΑΓΡΟΤΗ Α.Ε.), που επίσης θεσμοθετήσαμε, θα βοηθηθεί ο αγρότης στην αγορά, μίσθωση και εκμίσθωση γαιών, καθώς και στη διαχείριση των διαθέσιμων προς εκμετάλλευση γεωργικών εκτάσεων. Θα επιτυγχάνεται έτσι με μεγαλύτερη ευκολία αύξηση του μεγέθους των εκμεταλλεύσεων και της παραγωγικότητας, μείωση του κόστους παραγωγής και αύξηση του εισοδήματος.

- Ο νέος οργανισμός για την εκπαίδευση και κατάρτιση των αγροτών «ΔΗΜΗΤΡΑ», που έχει ήδη τεθεί σε λειτουργία, θα εφαρμόζει εκπαιδευτικά προγράμματα για 60.000 αγρότες. Για τη συνεχή, ευρεία και ολοκληρωμένη πληροφόρηση των αγροτών θα αξιοποιηθούν ηλεκτρονικά δορυφορικά δίκτυα, ώστε ο κάθε ενδιαφερόμενος πολίτης της υπαίθρου να εξασφαλίζει -για τα θέματα που τον ενδιαφέρουν- άμεση ενημέρωση μέσω του δέκτη της τηλεόρασής του.
- Οι εργασίες του **Συμβουλίου Αγροτικής Πολιτικής (ΣΑΠ)** αποκεντρώνονται στα επίπεδα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και της Διοικητικής Περιφέρειας, προκειμένου να εξασφαλισθεί η ενεργός συμμετοχή μεγάλου αριθμού εκπροσώπων του αγροτικού κόσμου στη διαμόρφωση προτάσεων και στη λήψη αποφάσεων. Με το νέο σχήμα λειτουργίας, αποκτά ουσιαστικό βήμα η ελληνική περιφέρεια και ο πολίτης που ζει και δραστηριοποιείται στην ύπαιθρο.
- Το Υπουργείο Γεωργίας μετατρέπεται σε **Υπουργείο Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου**, προκειμένου να σηκώσει το βάρος της ανασυγκρότησης της υπαίθρου. Η μετατροπή συνίσταται στην εστίαση των κεντρικών υπηρεσιών στη χάραξη αγροτικής πολιτικής και στην πλήρη αποκέντρωση του διοικητικού οργανισμού στις διοικητικές περιφέρειες και την αυτοδιοίκηση, με παράλληλο εκσυγχρονισμό των επιτελικών και ελεγκτικών του μηχανισμών.
- Ολοκληρώνονται οι διαδικασίες **ρύθμισης χρεών** συνεταιριστικών οργανώσεων, αγροτικών εκμεταλλεύσεων και μεμονωμένων αγροτών.
- Η **Αγροτική Τράπεζα** ανασυγκροτείται, εξυγιαίνεται και από την 1.1.2000 λειτουργεί μέσα στο γενικό πιστωτικό καθεστώς ως υγιής τράπεζα γενικών εργασιών. Θα εισαχθεί στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ) μετά την έκδοση αγροτικών προμετόχων, τα οποία θα διατίθενται με ευνοϊκούς όρους μόνο σε αγρότες, πολίτες της υπαίθρου και συνεταιριστικές οργανώσεις.

- Θεσμοθετήσαμε την **ετήσια διεξαγωγή διαπραγματεύσεων** για όλα τα θέματα **κόστους εισροών** στη γεωργική παραγωγή. Οι αποφάσεις της Κυβέρνησης για τυχόν επεμβάσεις στα κόστη εισροών (χρηματοοικονομικά, φορολογικά, ενέργεια, καύσιμα, πρώτες ύλες κλπ) για την επόμενη καλλιεργητική περίοδο θα ανακοινώνονται ετησίως κάθε Οκτώβριο.
- Δημιουργείται η εταιρία «**Ελληνικές Αγροεξαγωγές Α.Ε.**» που θα έχει περιφερειακά γραφεία σε όλη την Ελλάδα και γραφεία αντιπροσωπείας σε χώρες με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα ελληνικά αγροτικά προϊόντα. Στόχος της είναι η στήριξη, η προβολή και η προώθηση των ελληνικών εξαγωγών αγροτικών προϊόντων στο εξωτερικό.
- Δημιουργείται η «**Α.Ε. Αγροτουρισμού**», η οποία θα διευκολύνει και θα συντονίζει την ανάπτυξη πολιτικών αγροτουρισμού σε όλες τις περιοχές της χώρας.
- Δημιουργείται η «**Α.Ε. Διαχείρισης Τηλεοπτικών Προγραμμάτων**» η οποία θα αναλάβει σε συνεργασία με τον Οργανισμό ΔΗΜΗΤΡΑ τη διαχείριση των δορυφορικών ψηφιακών προγραμμάτων του **Αγροτικού Καναλιού** το οποίο θα εκπέμπει καθημερινά προγράμματα για αγρότες.

III. Ειδικά μέτρα για τους αγρότες

Στα πλαίσια της προετοιμασίας για την άμεση εφαρμογή των πολιτικών μας από το ξεκίνημα του 2000 αποφασίσαμε μια σειρά ειδικών μέτρων πολιτικής άμεσης εφαρμογής, τα κυριότερα των οποίων είναι:

- Η **καταβολή** του συνόλου των επιδοτήσεων και ενισχύσεων μέσα στις συμβατικές προθεσμίες. Μετά την πλήρη λειτουργία του αποκεντρωμένου Οργανισμού Ελέγχου και Πληρωμών, κάθε **καθυστέρηση** θα καταβάλλεται **εντόκως**.

- Η εξασφάλιση ταχύτητας στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές κατά τη χρηματοδότηση των αγροτών, και γενικά των πολιτών της υπαίθρου, μέσω της θέσης σε λειτουργία **της κάρτας αυτοματοποιημένων χρηματοοικονομικών συναλλαγών** της Αγροτικής Τράπεζας, **ATENET**. Το μέτρο απευθύνεται σε αγρότες που συνταξιοδοτούνται πρόωρα, σε όλους τους αγρότες που δικαιούνται εξισωτικών αποζημιώσεων, καθώς και σε όσους δικαιούνται αποζημιώσεων από τον ΕΛΓΑ. Τα μεγάλα αυτά τμήματα του αγροτικού πληθυσμού θα έχουν τη δυνατότητα ανάληψης προκαταβολών, ώστε να καλύπτουν άμεσα τις ανάγκες διαβίωσής τους στο χρονικό διάστημα έως την τελική εκκαθάριση και την καταβολή του συνόλου των ποσών που δικαιούνται (συντάξεις, κίνητρα, αποζημιώσεις). Επίσης δημιουργία της «ΑΓΡΟΚΑΡΤΑ» μέσω της οποίας θα μπορούν οι αγρότες να συναλλάσσονται με συμφέροντες όρους με εμπορικές εταιρείες.
- Η αναβάθμιση του συστήματος ασφάλισης της παραγωγής και του κεφαλαίου των γεωργικών εκμεταλλεύσεων από τον ΕΛΓΑ, με σκοπό την επίτευξη σημαντικής αύξησης στο βαθμό προστασίας του αγρότη και τη βελτίωση στην ποιότητα των σχετικών υπηρεσιών. Παρέχουμε νέα ασφαλιστικά προϊόντα με διασπορά των ασφαλιστικών κινδύνων, διαφοροποιούμε τα ασφάλιστρα και αντασφαλίζουμε το σύστημα.
- Η στήριξη της πολιτικής μας για την ανασυγκρότηση της υπαίθρου με εξειδικευμένους **επιστημονικούς συμβούλους**, οι οποίοι προσλαμβάνονται σε όλους τους Καποδιστριακούς Δήμους για όλη τη νέα προγραμματική περίοδο 2000-2006 σύμφωνα με την Agenda 2000. Η τοπική αυτοδιοίκηση και οι νέοι συνεταιρισμοί θα αποτελέσουν τα μέσα εφαρμογής των πολιτικών ανάπτυξης και ανασυγκρότησης της υπαίθρου.
- Η δημιουργία ειδικών **γραφείων για τους νέους αγρότες** σε όλες τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και σύντομα σε κάθε τοπική αυτοδιοίκηση. Στόχος για τη νέα

περίοδο είναι η ένταξη 5.000 νέων αγροτών κατ' έτος στο πρόγραμμα με τα αυξημένα κίνητρα για τη στήριξη των επαγγελματιών τους δραστηριοτήτων.

- Η μείωση από 1.9.2000 του επιτοκίου καλλιεργητικών δανείων για όλους τους αγρότες από 12% σε 9%. Το μέτρο αυτό αφορά περίπου 500.000 αγρότες. Η μείωση του ειδικού επιτοκίου για τους νέους αγρότες από 8,5% σε 7,5%. Η μείωση των επιτοκίων όλων των επενδυτικών δανείων κατά 3-4 ποσοστιαίες μονάδες. Επισημαίνεται ότι όλα τα επιτόκια θα μειωθούν περαιτέρω κατά 2-3 περίπου μονάδες στη διάρκεια του τρέχοντος έτους και πριν την ένταξη της χώρας στη ζώνη του ΕΥΡΩ.
- Η επέκταση και βελτίωση των όρων του προγράμματος πρόωρης συνταξιοδότησης των αγροτών, με αύξηση από 1.1.2000 του ποσού της πρόωρης συνταξιοδότησης κατά 25%. Έτσι το ύψος της πρόωρης σύνταξης ανέρχεται για τη γενική περίπτωση από 1.190.000 δρχ. σε 1.484.000 δρχ. το χρόνο και για τους αγρότες των παραμεθόριων περιοχών από 1.400.000 δρχ. σε 1.750.000 δρχ. το χρόνο. Την περίοδο 2000-2006, το μέτρο αναμένεται να προσελκύσει 50.000 νέους δικαιούχους. Στο πρόγραμμα πρόωρης συνταξιοδότησης θα μπορούν πλέον να εντάσσονται και αλιείς.
- Η, από 1.1.2000, αύξηση των συντάξεων του ΟΓΑ κατά 10.000 δρχ. για όλα τα κλιμάκια. Το μέτρο αφορά 800.000 συνταξιούχους αγρότες και συνεπάγεται αύξηση της κατώτερης σύνταξης κατά 30%. Επίσης στην επόμενη διετία θα αυξηθούν περαιτέρω οι συντάξεις κατά 10.000 δρχ. δηλαδή κατά 140 χιλιάδες δρχ. το χρόνο.
- Η αύξηση συντελεστών επιστροφής ΦΠΑ (Φόρου Προστιθέμενης Αξίας) στους αγρότες που υπάγονται στο ειδικό καθεστώς ΦΠΑ για τις πωλήσεις αγροτικών προϊόντων και τις παροχές αγροτικών υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκαν από 1.1.1999 και εφεξής. Οι συντελεστές αυξάνονται από 3,5% σε 5% για τη φυτική

παραγωγή, από 5% σε 6% για τη ζωική παραγωγή και από 2,5% σε 4% για τη δασική και αλιευτική παραγωγή.

- Διατήρηση του ειδικού χαμηλού τιμολογίου για τον αγροτικό ηλεκτρικό ρεύμα. Η κwh θα κοστίζει στον αγρότη 10,5 δρχ., έναντι 28 δρχ. για τις επιχειρήσεις και 33 δρχ. για τα νοικοκυριά.
- Η ισχύς **ειδικού φορολογικού καθεστώτος** για τους αγρότες για την άμεση φορολογία και τις φορολογίες κεφαλαίου και εισοδημάτων, ώστε να διατηρηθεί η φορολόγηση των αγροτικών νοικοκυριών και εκμεταλλεύσεων στα ίδια, χαμηλά επίπεδα.
 - Αυξάνονται από 1/1/2000 η επιστροφή του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης Πετρελαίου στο 50%. Αυτό σημαίνει, ότι όλοι οι αγρότες θα παίρνουν πίσω το μισό φόρο πετρελαίου, ανεξάρτητα αν έχουν ή δεν έχουν μηχανήμα, ανάλογα φυσικά με το είδος και τον όγκο της παραγωγής τους.
 - Ειδικά για ακίνητες αγροτικές εκμεταλλεύσεις, όπως τα θερμοκήπια, ανεμομείκτες, ξηραντήρια, αντλητικά συγκροτήματα, θα επιστρέφεται επιπλέον 30% του ειδικού φόρου κατανάλωσης (δηλαδή συνολικά το 80%) με βάση τα τιμολόγια αγοράς πετρελαίου και μέχρι ένα ανώτατο όριο ανά μονάδα καλλιέργειας.
 - Αυξάνονται τα ανώτατα όρια των γεωργικών απαλλαγών στη φορολογία **μεταβίβασης ακινήτων** για όλους τους αγρότες, από 20 εκατ. δρχ. σε 30 εκατ. δρχ. και για τις όμορες εκτάσεις από 40 εκατ. δρχ. σε 72 εκατ. δρχ.
 - Αυξάνονται τα ανώτατα όρια των γεωργικών απαλλαγών στη φορολογία **μεταβίβασης ακινήτων για τους νέους αγρότες**, από 150 εκατ. δρχ. σε 180 εκατ. δρχ.
 - Αυξάνονται οι γεωργικές απαλλαγές στη φορολογία **κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών** για όλους τους αγρότες από το διπλάσιο στο τριπλάσιο αφορολόγητο ποσό της κλίμακας και μέχρι 40 εκατ. δρχ., από 30 εκατ. δρχ.
 - Αυξάνονται οι γεωργικές απαλλαγές στη φορολογία **κληρονομιών, δωρεών και**

γονικών παροχών για τους νέους αγρότες από το τριπλάσιο αφορολόγητο ποσό της κλίμακας στο τετραπλάσιο και μέχρι 180 εκατ. δρχ. από 150 εκατ. δρχ.

- Νέα πρόσθετη μείωση των επιτοκίων χορηγήσεων της ΑΤΕ κατά δύο τουλάχιστον εκατοστιαίες μονάδες για όλες τις κατηγορίες δανείων μέσα στο 2000.

Η πρόταση πολιτικής για τον αγροτικό τομέα και την υπαίθρο κατά την επόμενη τετραετία της διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑΣΟΚ δεν περιέχει «παροχές» προεκλογικού χαρακτήρα ούτε μοιράζει εισοδήματα σαν «μάννα εξ ουρανού». Όμως:

- διασφαλίζει τους όρους και το κατάλληλο θεσμικό, οικονομικό, κοινωνικό και διοικητικό πλαίσιο για την ανάπτυξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών από τους πολίτες της υπαίθρου,
- εξασφαλίζει απασχόληση και εισόδημα για τους ίδιους,
- υποστηρίζει τις κοινωνικές τους ανάγκες,
- επιδεικνύει σεβασμό στην ιδιωτική και επαγγελματική τους προσωπικότητα,
- φροντίζει για την αποτελεσματική διεκπεραίωση των οικονομικών τους απαιτήσεων.

Η πρόταση πολιτικής του ΠΑΣΟΚ διατηρεί, με συνέπεια, τον πολίτη της υπαίθρου στη θέση που του αξίζει: στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της Κυβέρνησης.

IV. Το όραμά μας για το Αιγαίο

Όραμά μας για το Αιγαίο είναι η δημιουργία των συνθηκών που θα επιτρέψουν την αυτόνομη και πολύπλευρη οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική άνθηση του

νησιωτικού αυτού χώρου. Επιδιώκουμε την εφαρμογή πολιτικών και τις θεσμικές αλλαγές εκείνες που θα καταστήσουν το Αιγαίο έναν πρότυπο χώρο διαβίωσης για τον Πολίτη.

Το όραμά μας είναι να αξιοποιήσουμε με σεβασμό τη φυσική, περιβαλλοντική, μικρο-κλιματολογική, οικιστική, ιστορική και πολιτιστική ποικιλομορφία του Αιγαίου και να δημιουργήσουμε με συνέπεια τις συνθήκες για οικονομική ποικιλομορφία, κοινωνική και πολιτισμική ευημερία του χώρου.

Όραμά μας είναι το Αιγαίο να ταυτισθεί με την έννοια της **ποιότητας** στη **μόνιμη διαβίωση** του **πολίτη**.

Για την πραγματοποίηση του οράματός μας, το ΠΑΣΟΚ έχει καταστρώσει ένα τετραετές πρόγραμμα που βασίζεται στους εξής τρεις στόχους:

1. Μια **ολοκληρωμένη οικονομική ανάπτυξη**, που θα προκύψει από την ταυτόχρονη ενεργοποίηση όλων των παραγωγικών και αναπτυξιακών τομέων, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται απόλυτη μεταξύ τους συνέργια.
2. Την **οικονομική και κοινωνική διασύνδεση** τόσο μεταξύ των νησιών του Αιγαίου όσο και μεταξύ του αιγαιακού χώρου και της ηπειρωτικής Ελλάδας,.
3. Την κατοχύρωση της **ποιότητας** στην καθημερινότητα της ζωής του πολίτη, με τη διασφάλιση της μοναδικότητας του φυσικού, ιστορικού, πολιτισμικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα του Αιγαίου και την εξασφάλιση αποτελεσματικής και ταχείας εξυπηρέτησης των πολιτών του Αιγαίου από τις δημόσιες υπηρεσίες.

Η οικονομική ανάπτυξη του Αιγαίου πρέπει να γίνει κατά τρόπο που να αξιοποιεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των νησιών, να σέβεται και να προστατεύει τα φυσικά, ιστορικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά τους, να βασίζεται στην αναγνώριση του πολίτη ως κινητήριας δύναμης, αλλά και στη δυναμική που απορρέει από τη συνοχή.

Το Αιγαίο θα αναπτυχθεί με πυρήνα την οικογενειακή αγροτική εκμετάλλευση με **πολλάπλες δραστηριότητες που θα αποσκοπούν στην παραγωγή προϊόντων και στην προσφορά υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και ιδιαίτερων χαρακτηριστικών.**

Στον **Πρωτογενή Τομέα** θα προωθηθεί η δημιουργία μέσω της διασύνδεσης των νησιών μεταξύ τους και με την ηπειρωτική Ελλάδα της αγοράς του «Πράσινου Τουρισμού», που θα αποτελείται από **φυσικά προϊόντα υψηλής ποιότητας, με διακεκριμένα τοπικά χαρακτηριστικά.**

Ο **Δευτερογενής Τομέας** θα κληθεί να επιτελέσει την **ενσωμάτωση των τοπικών χαρακτηριστικών του αιγαιακού χώρου και πολιτισμού στα προϊόντα των δραστηριοτήτων των αγροτικών εκμεταλλεύσεων.**

Η ανάπτυξη του **Τουρισμού** θα επικεντρωθεί στην ανάπτυξη του «Πράσινου Τουρισμού». Αυτό το καινούργιο υπόδειγμα θα είναι απόλυτα εναρμονισμένο με την προστασία του φυσικού και ιδιαίτερου οικιστικού περιβάλλοντος.

Στον τομέα της **Ενέργειας**, θα προωθήσουμε μια εξειδικευμένη στο χώρο του Αιγαίου Ενεργειακή Στρατηγική με σκοπό την ανάδειξη του Αρχιπελάγους σε **πρότυπο χώρο παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.**

Οι κρίσιμης σημασίας για τη διασύνδεση των νησιών, την κοινωνική και οικονομική συνοχή και την ευημερία του πολίτη του Αιγαίου τομείς των **Μεταφορών και των Επικοινωνιών** θα αναπτυχθούν με την πολιτική μας που θα περιλαμβάνει

- τη σύνδεση μεταξύ του νησιωτικού χώρου και της ηπειρωτικής Ελλάδας (διαπεριφερειακή)
- τη σύνδεση μεταξύ των νησιών (διανησιωτική)
- την εσωτερική δικτύωση σε κάθε νησί με την ανάπτυξη των κατάλληλων υποδομών (ενδονησιωτική).

Στο πλαίσιο αυτό έχουν ήδη τεθεί σε εφαρμογή τρία πρότυπα προγράμματα:

- ♦ Η πολιτική για τη διοικητική εξυπηρέτηση των πολιτών. Εφαρμόζουμε στα νησιά του Αιγαίου το πρόγραμμα «**Αστερίας**» το οποίο απαλλάσσει τους νησιώτες από περιττές μετακινήσεις και καταργεί τη γραφειοκρατική ταλαιπωρία. Ο πολίτης των νησιών εξυπηρετείται για τις διοικητικές του συναλλαγές μέσω των «**Γραφείων του Πολίτη**» που έχουμε δημιουργήσει σε όλους τους Δήμους, τα Επαρχία και τις Νομαρχίες του Αιγαίου.
- ♦ Το πρόγραμμα «**Ιπποκράτης**» το οποίο αφορά στη βελτίωση των παρεχομένων υγειονομικών υπηρεσιών στα νησιά. Βάσει αυτού του Προγράμματος, έχουν θεσπιστεί πρόσθετα κίνητρα για τους γιατρούς ειδικότητας, βελτιώνεται η υλικοτεχνική υποδομή των Πολυδύναμων Περιφερειακών Ιατρείων και αναπτύσσεται ένα ολοκληρωμένο σύστημα αεροδιακομιδών, το «**ΕΚΑΒΑ του Αιγαίου**».
- ♦ Το πρόγραμμα «**ΑΣΠΙΣ**» με τη δημιουργία και στελέχωση γραφείων ΠΣΕΑ σε όλους τους Δήμους και την σύσταση συνεργασία εθελοντικών ομάδων, για την αντιμετώπιση των έκτακτων αναγκών και των κινδύνων στα νησιά.

**4. Επένδυση στη γνώση και τη νέα γενιά:
Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση - Πολιτική
για τους νέους**

I. Γενικό πλαίσιο

1. Εισαγωγή

Ο 21^{ος} αιώνας, ως αιώνας της γνώσης, έχει αρχίσει προ πολλού. Η γνώση και άρα η εκπαίδευση είναι έτσι διεθνώς το πεδίο των μεγάλων ευκαιριών για όσους κινηθούν γρήγορα και αποτελεσματικά αλλά και το πεδίο των μεγάλων ανισοτήτων.

Για το ΠΑΣΟΚ η επένδυση στη γνώση και τη νέα γενιά είναι η πρώτη και βασική προσπάθεια για την διαμόρφωση μιας συνολικής εθνικής ανταγωνιστικότητας. Για το σχεδιασμό ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης της χώρας. Για την απόκτηση ενός συγκριτικού πλεονεκτήματος εκεί όπου σε λίγο θα κρίνονται τα πάντα.

Η πολιτική σύγκρουση που κυριάρχησε στον αιώνα που έκλεισε είχε κυρίως οικονομική βάση, ήταν η σύγκρουση ανάμεσα σε αυτούς «που είχαν» και αυτούς «που δεν είχαν». Στον αιώνα που άνοιξε, πάλι στη σύγκρουση αυτή, αναδύεται και μια άλλη, που έχει ίσως πιο δραματικό χαρακτήρα, τη σύγκρουση ανάμεσα σε αυτούς «που ξέρουν» και αυτούς «που δεν ξέρουν». Ο κίνδυνος της δημιουργίας ενός απαρτχάιντ στον τομέα της γνώσης είναι ορατός και συγκεκριμένος.

Το πρόβλημα αυτό πρέπει να γίνει αντικείμενο συνειδητών πολιτικών, οι οποίες θα επενδύουν στο λεγόμενο «νοητικό κεφάλαιο» και θα ανταποκρίνονται στο αίτημα των καιρών για μια εκπαίδευση υψηλού επιπέδου και ίσων ευκαιριών. Μια τέτοια πολιτική ασκείται με την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση.

2. Μια νέα αντίληψη για την παιδεία του 21ου αιώνα σε έναν κόσμο που αλλάζει

Η εκπαιδευτική πολιτική στον 21ο αιώνα πρέπει να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις που προδιαγράφονται : Την παγκοσμιοποιημένη Κοινωνία της Γνώσης και την Ευρωπαϊκή Ένωση της μετά-ONE εποχής.

Κοινωνία της Γνώσης είναι η κοινωνία εκείνη στην οποία η γνώση αποτελεί τον θεμελιώδη παράγοντα τόσο για την οικονομική όσο και για την κοινωνική αλλά και την ατομική ανάπτυξη. Είναι η κοινωνία, στην οποία τον βασικό οικονομικό πόρο αποτελεί η γνώση που ανάγεται ταυτόχρονα σε κύριο μέσο ανάπτυξης του ατόμου αλλά και της κοινωνίας. Είναι η κοινωνία, στην οποία δεν υφίστανται κανενός είδους όρια και περιορισμοί στην παραγωγή γνώσης στην οποία όλοι οι άνθρωποι ενθαρρύνονται αλλά και διευκολύνονται προκειμένου να έχουν πρόσβαση σε αυτήν σε οποιαδήποτε φάση της ζωής τους. Είναι, τέλος, η κοινωνία στην οποία η μάθηση αποτελεί μία συνεχή δραστηριότητα σε όλη τη διάρκεια της ζωής των ατόμων.

- Το ευρύτερο πλαίσιο του σχεδιασμού μας είναι η παγκοσμιοποιημένη Κοινωνία της Γνώσης. Όπως συμβαίνει σε κάθε μεταβατικό στάδιο, παρουσιάζονται, για όλες τις χώρες, ευκαιρίες βελτίωσης και ισχυροποίησης της θέσης τους. Οι χώρες που θα προετοιμάσουν εγκαίρως και με τον καλύτερο τρόπο το ανθρώπινο δυναμικό τους, ώστε να καταστεί ικανό να συμμετέχει ενεργά και αποτελεσματικά, θα αποκτήσουν σημαντικό πλεονέκτημα και θα αποκομίσουν σημαντικά οφέλη. Θα αποτελέσουν τους πρωτοπόρους που θα προσδιορίσουν και τις προτεραιότητες για το μέλλον.

Η χώρα μας καλείται να αντιμετωπίσει αυτή την πρόκληση, αξιοποιώντας τη λαμπρή της κληρονομιά στον τομέα της παιδείας και της επιστήμης, δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες προόδου και ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό η επαναξιολόγηση και ο επαναπροσδιορισμός του εκπαιδευτικού μας συστήματος, λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο και τις δυνατότητες επίδρασης σ' αυτό των νέων τεχνολογιών, αποτελεί επιτακτική ανάγκη.

Το εκπαιδευτικό σύστημα καλείται να αντιμετωπίσει την πρόκληση αυτή, προετοιμάζοντας τους αυριανούς πολίτες, οι οποίοι πρόκειται να ζήσουν σε μία κοινωνία διαρκούς ανανέωσης της γνώσης. Κύριο μέλημά του είναι η διασφάλιση της ισότητας και επαρκούς συμμετοχής όλων των πολιτών στη διαμορφούμενη Κοινωνία της Γνώσης. Υποχρέωση της πολιτείας είναι η εξασφάλιση για όλα τα παιδιά ίσων ευκαιριών στη μάθηση και στην απόκτηση των ικανοτήτων που θα τα καταστήσουν ικανά να

παρακολουθούν απρόσκοπτα τις τεχνολογικές εξελίξεις και να εξοικειώνονται με αυτές, συμμετέχοντας ενεργά και ισότιμα στον ψηφιακό κόσμο του αύριο.

- Το αμεσότερο πλαίσιο του σχεδιασμού μας είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση της μετά-ONE εποχής στην προοπτική της διεύρυνσης. Οι Έλληνες πολίτες είναι Ευρωπαίοι πολίτες. Πολίτες μίας διευρυνόμενης οικονομικής υπερδύναμης που προσφέρει πρωτόγνωρες ευκαιρίες και προκλήσεις αλλά και χαρακτηρίζεται από ένα απαιτητικό περιβάλλον σκληρού ανταγωνισμού.

Το εκπαιδευτικό μας σύστημα καλείται να αντιμετωπίσει και την πρόκληση αυτή. Να προετοιμάσει κατάλληλα τους νέους που θα ζήσουν σε μία ανοικτή ευρωπαϊκή κοινωνία να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες και τις ικανότητές τους και να τους δώσει συγκριτικά πλεονεκτήματα στον ευρωπαϊκό ανταγωνισμό.

Η εκπαιδευτική πολιτική της χώρας του 21ου αιώνα έχει απαλλαγεί από τα δεσμά του παρελθόντος και μπορεί χάρη στην εκπαιδευτική μεταρρύθμιση να στραφεί στο μέλλον: Με συστηματικότητα, εξωστρέφεια και αισιοδοξία μπορεί να προσανατολισθεί στην Ευρώπη και στον Κόσμο.

3. Στόχοι και προτεραιότητες

Το χρονικό διάστημα 2000 - 2006 που καλύπτει το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης είναι κρίσιμο για την Ελλάδα, (που ως μέλος της ONE πρέπει να ανταπεξέλθει στον ανταγωνισμό τόσο με τα άλλα κράτη-μέλη όσο και σε διεθνές επίπεδο). Το Εκπαιδευτικό Σύστημα πρέπει να διαδραματίσει καταλυτικό ρόλο για την επιτυχημένη πορεία της χώρας στο νέο πλαίσιο που διαμορφώνεται. Η επένδυση στην παιδεία παρουσιάζει διπλή χρησιμότητα, αφενός για την αύξηση της απασχολησιμότητας των ατόμων και τον περιορισμό του κοινωνικού αποκλεισμού και αφετέρου για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

Στο διάστημα αυτό το Εκπαιδευτικό Σύστημα έχει ως βασικές κατευθύνσεις:

- να μειώσει στο ελάχιστο τη σχολική διαρροή και να αυξήσει το βαθμό προετοιμασίας των μαθητών σε σχέση με τις συνθήκες που θα επικρατούν μετά το τέλος των σπουδών τους,

- να βελτιώσει την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης και την αποτελεσματικότητα των σχολικών μονάδων,

- να πετύχει την αναπροσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών, λαμβάνοντας υπόψη τις βασικές γνώσεις και δεξιότητες και τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, ώστε να δημιουργηθεί ένα στέρεο υπόβαθρο για τη συνεχή επικαιροποίηση των γνώσεων,

- να επεκτείνει τη δια βίου μάθηση σε όλη την έκταση του εκπαιδευτικού μας συστήματος με την εισαγωγή εξειδικευμένων γνωστικών περιοχών και τη δυνατότητα παροχής της ανεξάρτητα από ηλικία ή άλλα εμπόδια,

- να καλύψει όλα τα υπάρχοντα κενά στην υλικοτεχνική υποδομή του εκπαιδευτικού συστήματος,

- να συμβάλλει στην ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας δημιουργώντας ένα εκπαιδευτικό σύστημα πρότυπο για την ολοκληρωμένη οργάνωσή της,

- να αναπτύξει και να τονώσει το σημαντικό χαρακτήρα της αρχικής τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης,

- να εκσυγχρονίσει τη διοικητική δομή του εκπαιδευτικού συστήματος, με γνώμονα τη διάχυση της πληροφόρησης και τη συμμετοχή πολλών φορέων - συμπεριλαμβανομένων και των σχολικών μονάδων - στη λήψη αποφάσεων, την υλοποίηση προγραμμάτων και τη διαχείριση πόρων.

Η εκπαιδευτική στρατηγική που διέπει το πρόγραμμα αποσκοπεί στην επίτευξη δύο γενικών στόχων. Την αύξηση της συμμετοχής στο εκπαιδευτικό σύστημα όλων των νέων - ώστε να υλοποιηθεί η ισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών - και την αναβάθμιση και βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.

Στην κατεύθυνση αυτή συμπεριλαμβάνονται οι εξής επιμέρους στόχοι :

1. Η καταπολέμηση της σχολικής διαρροής και αποτυχίας με τη συνδρομή ειδικής μέριμνας για:

- την ένταξη των παιδιών με πολιτισμικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες στο εκπαιδευτικό σύστημα,

- την έγκαιρη ανίχνευση και βοήθεια για τους μαθητές με μαθησιακά προβλήματα και προβλήματα λόγου και ομιλίας,

- την αναπροσαρμογή των μεθόδων διδασκαλίας σε πιο εξατομικευμένες και συμμετοχικές μεθόδους,

- την πρόσθετη διδακτική στήριξη στους αδύναμους μαθητές, ώστε να μην εγκαταλείπουν το σχολείο,

- την εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες είτε με υποστηρικτικές ενέργειες, αν παραμένουν στο ενιαίο σχολείο είτε με ένταξη τους σε ειδικά διαμορφωμένα προγράμματα. Το Κέντρο Διαγνωστικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης ατόμων με ειδικές ανάγκες, που προβλέπεται να ιδρυθεί σε κάθε νομό, θα συντονίζει τις ενέργειες αυτές,

- την περαιτέρω ανάπτυξη της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

- την επέκταση του θεσμού για το ολοήμερο νηπιαγωγείο και δημοτικό σχολείο.

2. Η βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και της απόδοσης όλων των συντελεστών και λειτουργιών, που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα των σχολικών μονάδων, με ειδικότερες ενέργειες :

- την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και την εξοικείωσή τους με τις διδακτικές και τεχνολογικές εξελίξεις,

- την πρόσφορη αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, των εκπαιδευτικών συντελεστών και λειτουργιών, όπως και των μαθητών,

- την αναμόρφωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και την εξομοίωσή τους με τα αντίστοιχα των άλλων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

- την καθιέρωση προγραμμάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων και σύνδεσης με την αγορά εργασίας.

3. Η διεύρυνση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για την υλοποίηση της ελεύθερης πρόσβασης των νέων στα ΑΕΙ και ΤΕΙ. Ειδικότερα ο στόχος περιλαμβάνει :

- την ολοκλήρωση της διεύρυνσης και αναμόρφωσης των προγραμμάτων σπουδών,

- τη δημιουργία νέων και την ενίσχυση των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών με την υποστήριξη της έρευνας και των υποτροφιών.

4. Η αναβάθμιση της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με ειδικότερες ενέργειες :

- την αναβάθμιση των ΙΕΚ μέσω της προσαρμογής και της οργάνωσης των προγραμμάτων σπουδών για την πιστοποίηση, την ευρύτερη σύνδεσή τους με την αγορά εργασίας και τη συνεχή αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους,

- την οργανωτική ανάπτυξη των ΤΕΕ και των ΣΕΚ.

5. Η ολοκλήρωση και επέκταση της δια βίου μάθησης και κατάρτισης με ευελιξία για τη σύνδεση εκπαίδευσης και παραγωγής και την καταπολέμηση του λειτουργικού αναλφαριθμητισμού μέσω των ειδικότερων ενεργειών για :

- τη διαρκή εξέλιξη και ανάπτυξη του Ανοικτού Πανεπιστημίου,

- την υιοθέτηση εναλλακτικών μορφών δια βίου εκπαίδευσης, όπως τα Προγράμματα Σπουδών Επιλογής, τα προγράμματα συμπληρωματικής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης,

- τη διεύρυνση του θεσμού της πρακτικής άσκησης στις επιχειρήσεις και των γραφείων διασύνδεσης,

- την πρόσφορη λειτουργία σχολείων δεύτερης ευκαιρίας για την επανένταξη και εκπαίδευση ενηλίκων.

6. Ο εκσυγχρονισμός της υλικοτεχνικής υποδομής των σχολικών μονάδων και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων όλων των βαθμίδων που μπορεί να πραγματοποιηθεί με :
την ολοκλήρωση ενός πλήρους συστήματος βιβλιοθηκών στις εκπαιδευτικές βαθμίδες,
την ανάπτυξη των εργαστηρίων πληροφορικής, τεχνολογίας και φυσικών επιστημών,
την ενίσχυση των κτιριακών υποδομών.

II. Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο: Ολοήμερο Σχολείο

1. Προσχολική αγωγή : Το Νηπιαγωγείο

Δίνουμε ιδιαίτερη έμφαση προς την κατεύθυνση της καθιέρωσης υποχρεωτικής φοίτησης των νηπίων ηλικίας 5-6 ετών και τη σταδιακή επέκτασή της στα νήπια ηλικίας 4-5 ετών. Έτσι, στην τριετία που πέρασε ιδρύθηκαν και λειτουργούν 700 ολοήμερα νηπιαγωγεία, ενώ ως τον Σεπτέμβριο του 2001 θα γίνουν 1000. Η υποχρεωτικότητα σε συνδυασμό με την αναβάθμιση του κοινωνικού ρόλου του νηπιαγωγείου, το οποίο μέσα από ένα σύστημα απασχόλησης των νηπίων πέραν του κανονικού ωραρίου, θα αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το οξύτατο και δισεπίλυτο πρόβλημα των εργαζομένων γονέων. Ταυτόχρονα, με την εκπόνηση νέων προγραμμάτων, θα καταστεί δυνατή η αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Ο καθιερωμένος ήδη θεσμός των ολοήμερων νηπιαγωγείων αναμένεται όχι μόνον να ανταποκριθεί στις παιδευτικές και κοινωνικές απαιτήσεις, αλλά και να συμβάλλει θετικά στο επίσης οξύτατο δημογραφικό πρόβλημα της χώρας μας.

Τέλος, για την αποτελεσματικότερη λειτουργία τους θα προγραμματιστεί η συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των συλλόγων των γονέων, σε μία προοπτική αυτοοργάνωσης των μικροκοινωνιών, ώστε να αντιμετωπιστούν προβλήματα υποδομής, όπως γεύμα, ανάπαυση, ύπνος, βοηθητικό προσωπικό κ.ά.

2. Δημοτικό και Γυμνάσιο : μια εκπαιδευτική ενότητα

Για πρώτη φορά οι δύο βαθμίδες της υποχρεωτικής εκπαίδευσης αντιμετωπίζονται ως ενιαία εκπαιδευτική ενότητα με κοινό εννιάχρονο πρόγραμμα διδασκαλίας που ξεκινά από την πρώτη Δημοτικού και τελειώνει με την τρίτη Γυμνασίου. Έτσι αποφεύγονται οι επαναλήψεις στην ύλη των μαθημάτων και εξασφαλίζεται η συνοχή που χρειάζεται στη διδασκαλία. Τα παιδιά παρακολουθούν ένα

ολοκληρωμένο κύκλο βασικών σπουδών με σύγχρονους τρόπους διδασκαλίας, νέα σύγχρονα μαθήματα, νέα σύγχρονα βιβλία και εκπαιδευτικό υλικό.

Το σημερινό δωδεκάχρονο παιδί έχει άλλα ερεθίσματα. Το σχολείο σήμερα ανταποκρίνεται σ' αυτά και προσφέρει στο παιδί πρόσβαση στις εξελίξεις της σύγχρονης ζωής: διαδίκτυο, αγωγή υγείας, αγωγή καταναλωτή, περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Τα προηγούμενα χρόνια ιδρύθηκαν και λειτουργούν 1500 Τμήματα διευρυμένου ωραρίου στα Δημοτικά Σχολεία, από 7.30 έως 16.00, και 28 Πρότυπα Ολοήμερα Δημοτικά Σχολεία.

Το Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο είναι το Σχολείο του μέλλοντος που κάνει ήδη επιτυχώς τα πρώτα του βήματα. Οι φιλοδοξίες ωστόσο που επενδύονται σ' αυτό είναι πολύ μεγαλύτερες, γιατί καλύπτει τις ανάγκες των μαθητών στο πλαίσιο ενός διευρυμένου παιδευτικού στόχου αλλά και τις ανάγκες των εργαζόμενων γονιών.

Ο στόχος είναι ο προοδευτικός μετασχηματισμός όλων των σχολείων σε ολοήμερα, που θα στεγάσουν ευέλικτα προγράμματα παρατεταμένης λειτουργίας, θα ανταποκρίνονται αλλά και θα προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της κοινωνίας.

Ως προς τον παιδευτικό τους στόχο, με τα ευέλικτα προγράμματα παρατεταμένης λειτουργίας των ολοήμερων σχολείων θα επιδιωχθεί, πέρα του οικείου προγράμματος του σχολείου:

- η ουσιαστική στήριξη των υστερούντων μαθητών με κατάλληλα προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας,

- η εφαρμογή προγραμμάτων μελέτης των μαθημάτων της επόμενης ημέρας,

- η ουσιαστική αναβάθμιση - με ευθύνη δασκάλων των αντιστοίχων ειδικοτήτων- μαθημάτων, όπως οι ξένες γλώσσες, οι εικαστικές τέχνες, η μουσική, η φυσική αγωγή, που συμβάλλουν στην κοινωνικοποίηση και ολοκλήρωση του παιδιού, αλλά ασφυκτιούν κυριολεκτικά στα περιορισμένης λειτουργίας σχολεία,

- Στη σημερινή εποχή τα παιδιά μας δεν αρκεί να γνωρίζουν μόνο καλά ελληνικά, αλλά και τουλάχιστον μία ξένη γλώσσα. Επεκτείνουμε τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών σ' όλο το εκπαιδευτικό σύστημα

- η δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου του παιδιού με προγράμματα προαιρετικής συμμετοχής, στα οποία θα ικανοποιούνται, υπό την επίβλεψη υπευθύνων, η ανάγκη της ψυχαγωγίας με αθλοπαιδιές, συγκρότηση αθλητικών ή θεατρικών ομάδων, χορωδιών αλλά και παρακολούθησης κινηματογραφικών προβολών (με video κ.ά.) ή μουσικών ακροάσεων.

Ως προς δε τον κοινωνικό στόχο, που τον θεωρούμε εξίσου σημαντικό, θα επιδιωχθεί με ειδικά προγράμματα παρατεταμένης λειτουργίας η ικανοποίηση, κατ' απόλυτη προτεραιότητα, των αναγκών των εργαζομένων γονέων ή των γονέων με ιδιαίτερα προβλήματα μέσα στα οποία θα επιχειρηθεί η ικανοποίηση των παραπάνω δραστηριοτήτων (μουσική αγωγή, αισθητική κ.λ.π.).

Για το σκοπό αυτό θα επιδιωχθεί σταδιακά η διεύρυνση της σχετικής περιφέρειας των ολοήμερων με την τριπλή επιδίωξη :

- να καλυφθούν οι ανάγκες του συνόλου των εργαζομένων,
- να ενθαρρυνθούν, εξαιτίας της ελκυστικότητας, που θα δημιουργήσουν τα ολοήμερα οι συγχωνεύσεις.
- να δημιουργηθούν άρτιες σχολικές μονάδες όπου όλες οι προϋποθέσεις (δυναμική της ομάδας, υποδομή, κ.λπ.) θα οδηγούν σε επιθυμητή αναλογία δασκάλων και μαθητών μέσα στην οποία η αγωγή συντελείται απρόσκοπτα.

3. Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας

Με τα «Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας» παρέχεται η δυνατότητα σε νέους άνω των 18 ετών, που δεν έχουν συμπληρώσει την εννιάχρονη εκπαίδευση, να βελτιώσουν με ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα 18 μηνών τη γενική τους μόρφωση (ελληνική και ξένες γλώσσες, μαθηματικά, υπολογιστές κ.λ.π.), να καλλιεργήσουν δεξιότητες έκφρασης όπως μουσική, θέατρο, άθληση, και να αποκτήσουν επαγγελματικά εφόδια, για να ενταχθούν ομαλότερα στην αγορά εργασίας. Τα παιδιά αυτά που χωρίς το απολυτήριο Γυμνασίου ήταν περισσότερο εκτεθειμένα στον κίνδυνο της περιθωριοποίησης και του κοινωνικού αποκλεισμού, μέσα από το θεσμό αυτό, αποκτούν τη δυνατότητα να πάρουν το

απολυτήριο Γυμνασίου, να καλλιεργήσουν την προσωπικότητά τους, (να οχυρωθούν απέναντι στις πρακτικές της κοινωνικής φυγής και του αποκλεισμού) και να έχουν μια δεύτερη ευκαιρία.

III. Το Ενιαίο Λύκειο και τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια

1. Ενιαίο Λύκειο: Ένα πραγματικά νέο σχολείο για το νέο κόσμο που γεννιέται

Οι μαθητές του Ενιαίου Λυκείου μπορούν να διαλέγουν πλέον από περισσότερα σύγχρονα μαθήματα και κατευθύνσεις, ενώ προγραμματίζεται η δημιουργία ομίλων μαθημάτων, με σταδιακή εφαρμογή (300 σχολεία τον πρώτο χρόνο).

Το σύνολο των βιβλίων του Λυκείου αλλάζει. Γράφτηκαν 120 νέα βιβλία με σύγχρονες προσεγγίσεις τόσο στο περιεχόμενο όσο και στην παρουσίαση του υλικού. Εισάγεται ο θεσμός του πολλαπλού βιβλίου, όπου ο καθηγητής έχει πλέον επιλογή ανάμεσα σε 3 βιβλία για κάθε μάθημα.

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα εισάγονται τα πακέτα διδακτικού υλικού. Σε κάθε πακέτο αντιστοιχούν: βιβλίο για τον μαθητή, βιβλίο για τον καθηγητή, τετράδιο εργασίας, διαφάνειες, εγχειρίδιο υπεύθυνου εργαστηρίου.

Στόχος μας είναι η αυστηρή αξιολόγηση των νέων σχολικών βιβλίων και του πρόσθετου διδακτικού υλικού που χρησιμοποιείται σήμερα στο Ενιαίο Λύκειο, ώστε να βελτιώνονται κάθε χρόνο. Προγραμματίζεται επίσης η επέκταση των εργαστηρίων (Πληροφορικής, Φυσικών Επιστημών και Τεχνολογίας) σε όλα τα Λύκεια και η δημιουργία αθλητικών σχολείων καθώς και η λειτουργία Κέντρων Αθλητικής Προετοιμασίας και Ολυμπιακής Ιδέας.

- Νέο σύστημα αξιολόγησης

Νέοι τρόποι αξιολόγησης της επίδοσης των μαθητών αντικατέστησαν τις παραδοσιακές εξετάσεις που ευνοούσαν τη στείρα αποστήθιση. Οι μαθητές τώρα

αξιολογούνται με ερωτήσεις κρίσεως, συνθετικές εργασίες, ερωτήσεις ανάπτυξης, συμπλήρωσης, αντιστοίχισης, πολλαπλής επιλογής.

Το νέο σύστημα αξιολόγησης υποστηρίζεται από βοηθητικό παιδαγωγικό υλικό το οποίο παράγεται από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας (ΚΕΕ) και αποστέλλεται σε όλα τα Λύκεια της χώρας.

- Πρόσθετη διδακτική στήριξη

Για πρώτη φορά δίνεται συστηματική υποστήριξη στους μαθητές που το χρειάζονται μέσα στο σχολείο, με απογευματινό φροντιστήριο που το πληρώνει η πολιτεία. Έτσι προσφέρονται: σημαντική εκπαιδευτική βοήθεια για τον μαθητή, σημαντική οικονομική ανακούφιση για τον γονέα και κηδεμόνα, αλλά και σημαντική πηγή εισοδήματος για τον εκπαιδευτικό που αμείβεται πρόσθετα για την υπηρεσία αυτή. Οι μαθητές αγκάλιασαν ήδη το νέο θεσμό, ο οποίος κάθε χρόνο διευρύνεται.

- Σχολικές Βιβλιοθήκες

Για πρώτη φορά τα παιδιά βρίσκουν στο χώρο του σχολείου τους σύγχρονες οργανωμένες βιβλιοθήκες. Ολοκληρώνονται και λειτουργούν μέχρι το τέλος του 2000, 1000 βιβλιοθήκες με 6000 τίτλους βιβλίων και λογισμικό ηλεκτρονικής διαχείρισης με ισόρροπη γεωγραφική κατανομή σ' όλη τη χώρα.

- Θεσμοί Εκπαιδευτικού Προσανατολισμού

Τα παιδιά είναι αναγκαίο να γνωρίσουν τον εαυτό τους και τις επαγγελματικές τους κλίσεις, σε συνδυασμό με τις προοπτικές που προσφέρει η ελληνική κοινωνία. Έτσι δημιουργήθηκαν:

- 64 Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού – τουλάχιστον ένα σε κάθε νομό,

- 200 πιλοτικά Γραφεία Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού μέσα στα Λύκεια, με πρόβλεψη να επεκταθούν σύντομα σε όλα. Για τη στελέχωσή τους επιμορφώθηκαν 1200 εκπαιδευτικοί.

- 15000 νέες θέσεις εργασίας στην εκπαίδευση

Μέσα στην τριετία 1996-1999, σε σχέση με την προηγούμενη τριετία, διπλασιάστηκε ο ετήσιος αριθμός διορισμών νηπιαγωγών και δασκάλων. Δημιουργήθηκαν 6078 νέες θέσεις εργασίας.

Αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας ήταν το 1998 στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση να αντιστοιχεί ένας δάσκαλος για κάθε 13 μαθητές, ενώ το 1996 ήταν ένας για κάθε 16 μαθητές. Στο ίδιο διάστημα ο ετήσιος ρυθμός διορισμού καθηγητών Μέσης Εκπαίδευσης τριπλασιάστηκε και οι νέες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν έφτασαν τις 9000. Έτσι, σε κάθε ένα εκπαιδευτικό αντιστοιχούν 12 μαθητές, όταν στον ιδιωτικό τομέα το 1998 αντιστοιχούσαν 14 μαθητές.

- Κατάργηση της επετηρίδας

Με το προηγούμενο σύστημα προσλήψεων οι νεοδιόριστοι εκπαιδευτικοί, όταν μετά από πολλά χρόνια έφθανε η ώρα του διορισμού τους, ήταν ήδη μεσήλικες και είχαν ίσως χάσει την επαφή με το αντικείμενο που καλούνταν να διδάξουν. Για την αναβάθμιση της ποιότητας των εκπαιδευτικών και για τη διευκόλυνση αυτών που πραγματικά έχουν την όρεξη για διδασκαλία, αλλά και την υψηλή γνώση, που απαιτεί το εκπαιδευτικό έργο, διεξάγεται κάθε δύο χρόνια διαγωνισμός για να επιλεγούν οι καλύτεροι που θα διδάξουν τα παιδιά μας.

- Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού αποτελέσματος

Ένας από τους λόγους της χαμηλής ποιότητας της εκπαίδευσης στον τόπο μας ήταν η απουσία κάθε αξιολόγησης του έργου του εκπαιδευτικού, της εκπαιδευτικής μονάδας αλλά και γενικότερα του εκπαιδευτικού συστήματος σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Έτσι δεν υπήρχε έλεγχος, δεν γινόταν αποτίμηση έργου και αξιολόγηση του ποιος έκανε τι και πόσο καλά. Οι μόνοι που αξιολογούνταν ήταν οι μαθητές. Με την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση επιχειρήθηκε η μεγάλη τομή της εισαγωγής του θεσμού της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού αποτελέσματος. Η μέθοδος αξιολόγησης στηρίζεται σε αντικειμενικές και αδιάβλητες διαδικασίες, όπου όλη η εκπαιδευτική κοινότητα συμμετέχει και λαμβάνει γνώση. Στόχος είναι το εκπαιδευτικό σύστημα να αξιολογείται για να μπορεί να μάθει από τα λάθη του και να βελτιώνεται συνεχώς.

- Νέες σχολικές αίθουσες – Μικρότερος αριθμός μαθητών σε κάθε τμήμα

Ο Οργανισμός Σχολικών Κτηρίων, στο πλαίσιο ενός φιλόδοξου κατασκευαστικού προγράμματος δημιουργία νέων σύγχρονων αιθουσών και κτηρίων, δαπάνησε μόνο το 1999 72 δις δραχμές, ενώ το 1997 οι αντίστοιχες δαπάνες ήταν 26 δις. Στόχος είναι το 2002 να μην υπάρχουν διπλοβάρδιες σε κανένα σχολείο της χώρας. Με τα ήδη κατασκευασμένα νέα κτίρια και την καλύτερη αξιοποίηση των υπαρχόντων, το 93% των αιθουσών έχει κάτω από 25 μαθητές.

- Διαδίκτυο

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα εισάγεται η ηλεκτρονική διαδικτύωση όλων των σχολικών μονάδων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Με τον τρόπο αυτό εισάγονται στην εκπαιδευτική κοινότητα οι πιο σύγχρονες μορφές επικοινωνίας και προώθησης της εκπαιδευτικής διδασκαλίας:

- καινοτόμα προγράμματα σε 300 Γυμνάσια και Λύκεια, ώστε να ενσωματωθούν οι υπολογιστικές και δικτυακές τεχνολογίες στην καθημερινή μαθησιακή διδασκαλία,

- υπολογιστικός και δικτυακός εξοπλισμός σε 750 Ενιαία Λύκεια,
- δημιουργία του πανελλήνιου δικτύου για την εκπαίδευση με δικτύωση όλων των σχολικών μονάδων και του ΥΠΕΠΘ,
- σύνδεση όλων των Ενιαίων Λυκείων και των ΤΕΕ με το ΥΠΕΠΘ με υπολογιστή μέσω τηλεοπτικού σήματος (σύστημα EdCast-VBI).
- επιδότηση της αγοράς υπολογιστών για τις οικογένειες χαμηλού εισοδήματος.

- Περιβαλλοντική εκπαίδευση

Με στόχο την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα περιβάλλοντος: Υλοποιήθηκαν στα σχολεία 3500 προγράμματα σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος.

Δημιουργήθηκαν και λειτουργούν 18 ειδικά κέντρα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και προγραμματίζεται η ίδρυση νέων.

Επιμορφώθηκαν με ταχύρυθμα σεμινάρια 3500 εκπαιδευτικοί.

- Αγωγή υγείας

Εφαρμόστηκαν για πρώτη φορά, με συστηματικό τρόπο στα Δημοτικά και Γυμνάσια, προγράμματα που πληροφορούν και ευαισθητοποιούν τους μαθητές σε θέματα υγείας. Τα προγράμματα αφορούν θέματα, όπως: εξαρτησιογόνες ουσίες (ναρκωτικά - αλκοόλ - τσιγάρο), ψυχική υγεία – διαπροσωπικές σχέσεις, κυκλοφοριακή αγωγή, σεξουαλική αγωγή, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, υγιεινή διατροφή.

Για το σκοπό αυτό:

- Αγοράστηκε και εκπονήθηκε εκπαιδευτικό – διδακτικό υλικό.
- Οργανώθηκαν 2027 προγράμματα σε αντίστοιχα σχολεία.
- Επιμορφώθηκαν 3500 εκπαιδευτικοί.

Αγωγή καταναλωτή

Η εισαγωγή της αγωγής καταναλωτή στα σχολεία έγινε για να βοηθήσει στη δημιουργία καταναλωτικής συνείδησης στους μαθητές, ώστε να αποκτήσουν μια υπεύθυνη και ορθολογική καταναλωτική συμπεριφορά.

2. Τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.) Γενική Παιδεία αλλά και επαγγελματική προετοιμασία

Τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.) απευθύνονται στις νέες και στους νέους που επιθυμούν, τελειώνοντας το Γυμνάσιο, να μη συνεχίσουν στο Ενιαίο Λύκειο, αλλά να εφοδιαστούν με επαγγελματικά εφόδια για να μπορούν νωρίς στην αγορά εργασίας. Οι απόφοιτοι των Τ.Ε.Ε. δεν έχουν καμία σχέση με τους αποφοίτους του παλιού Τεχνικού Επαγγελματικού Λυκείου (ΤΕΛ) και των διετών Τεχνικών Επαγγελματικών Σχολών (ΤΕΣ).

Τα Τ.Ε.Ε. έχουν ως στόχο να προσφέρουν άρτια τεχνική εκπαίδευση στους μαθητές αλλά παράλληλα, να αναπτύξουν και να καλλιεργήσουν την προσωπικότητά τους ώστε να μπορούν να σταθούν όχι μόνο ως εξειδικευμένοι επαγγελματίες αλλά και ως ενεργά μέλη της κοινωνίας. Για το σκοπό αυτό προγραμματίζεται η περαιτέρω ενίσχυση της κτιριακής και εργαστηριακής υποδομής που είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την αναβάθμισή τους.

Με το νέο σύστημα τεχνικής εκπαίδευσης, καθιερώνονται νέες ειδικότητες προσαρμοσμένες στις ανάγκες της αγοράς. Από οκτώ ξεπερασμένους τομείς ειδίκευσης που απορροφούσαν το 90% του μαθητικού δυναμικού με το παλαιό σύστημα, καθιερώθηκαν 15 σύγχρονοι τομείς και 64 αναβαθμισμένες και νέες ειδικότητες (π.χ. βοηθός πολιτικού μηχανικού, βοηθός ανάπτυξης και χρήσης πολυμέσων). Έτσι οι απόφοιτοι των Τ.Ε.Ε. μπορούν να έχουν στα χέρια τους ένα αξιόλογο επαγγελματικό δίπλωμα. Στόχος είναι πλέον η πλήρης κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων

των αποφοίτων των ΤΕΕ. Μπορούν επίσης, όποτε το θελήσουν, να συνεχίσουν τις σπουδές τους στα ΤΕΙ ή και να συνεχίσουν στο Ενιαίο Λύκειο.

3. Η Ειδική Αγωγή ενσωματώνεται στο κορμό της εκπαίδευσης

- καλύπτονται όλες οι περιπτώσεις των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες καθώς και τα παιδιά με προβλήματα αυτισμού,
- Καθιερώνεται η στήριξη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν στις συνήθειες σχολικές τάξεις από δάσκαλο Ειδικής Αγωγής,
- Ιδρύεται τμήμα Ειδικής Αγωγής στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο,
- Προβλέπονται θέσεις Σχολικών Συμβούλων Ειδικοτήτων (κωφών και βαρήκοων, τυφλών) καθώς και θέσεις Σχολικών Συμβούλων Ειδικής Αγωγής,
- Ιδρύονται νέοι κλάδοι εκπαιδευτικού προσωπικού, διοικητικών και ειδικού βοηθητικού προσωπικού, οδηγών και συνοδών,
- μετεκπαιδεύονται και επιμορφώνονται εκπαιδευτικοί της Δευτεροβάθμιας σε θέματα Ειδικής Αγωγής,
- αναγνωρίζεται ως γλώσσα των Κωφών-Βαρήκοων η Νοηματική,
- ιδρύονται κέντρα διάγνωσης σε κάθε νομό,
- ιδρύονται ειδικά Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ),
- ιδρύονται Γυμνάσια και Ενιαία Λύκεια μεγαλύτερης διάρκειας για τις ανάγκες των παιδιών.

4. Πολυπολιτισμικότητα και εκπαιδευτική πολιτική

Στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, που αποτελεί βασικό άξονα της ασκούμενης εκπαιδευτικής πολιτικής, αναγνωρίζουμε την ισοτιμία των πολιτισμών και δημιουργούμε τις προϋποθέσεις για ίσες ευκαιρίες με στόχο τη δυναμική ένταξη όλων των μαθητών στο εκπαιδευτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι, ανεξάρτητα από το κοινωνικό, πολιτισμικό, γλωσσικό και εθνοτικό υπόβαθρο. Συνεχίζουμε σήμερα που τα σχολεία

παίρνουν έτσι κι αλλιώς το χαρακτήρα του διαπολιτισμικού. Επεκτείνουμε τις παρεμβάσεις μας και δίνουμε ιδιαίτερη έμφαση στην:

- ποικιλόμορφη συνεργασία Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και Παιδαγωγικών Τμημάτων με τα διαπολιτισμικά σχολεία και τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σ' αυτά.

- Διαμόρφωση νέων αναλυτικών προγραμμάτων,

- συνέχιση των προγραμμάτων για ετερόγλωσσους μαθητικούς πληθυσμούς (τσιγγάνοι, μουσουλμάνοι) και για παλιννοστούντες αλλοδαπούς μαθητές,

- ένταξη της επιμόρφωσης - ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών και των στελεχών της διοίκησης της εκπαίδευσης στα νέα προγράμματα επιμόρφωσης, όπως αυτά έχουν καταγραφεί παραπάνω,

- αναμόρφωση του υπάρχοντος νομικού πλαισίου για τη μειονοτική εκπαίδευση, ώστε να ανταποκρίνεται στις σημερινές απαιτήσεις και ανάγκες μαθητών και εκπαιδευτικών.

IV Τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (IEK) - Μια νέα γενιά καταρτίζεται στα επαγγέλματα του μέλλοντος

Τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (IEK) είναι ο νέος θεσμός που έχει σκοπό να δώσει στην ελληνική νεολαία επαγγελματική κατάρτιση, μετά τη Μέση Εκπαίδευση. Υπάρχουν 136 δημόσια και 94 ιδιωτικά IEK με πανελλήνια διασπορά. Απονέμουν 225 ειδικότητες, κατανεμημένες σε 16 μεγάλους τομείς.

Οι απόφοιτοι των IEK, αποκτούν Δίπλωμα Επαγγελματικής Κατάρτισης, με το οποίο μπορούν να εργασθούν στην ειδικότητά τους. Το Δίπλωμα είναι πιστοποιημένο για όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Δίπλωμα αυτό είναι η ασπίδα κατά της ανεργίας.

Οι στόχοι μας για την επόμενη τετραετία είναι:

- Ποιοτική αναβάθμιση του συστήματος αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επέκταση των υποδομών (κτηριακών, εργαστηριακών, βιβλιοθηκών).

- προγράμματα σπουδών αρχικής και συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης,
- εφαρμογή του θεσμού επιδοτούμενων θέσεων πρακτικής άσκησης,
- υλοποίηση προγραμμάτων εξ αποστάσεως κατάρτισης,
- καθιέρωση “δημιουργικής συνεργασίας” ανάμεσα στους φορείς επαγγελματικής εκπαίδευσης (ΤΕΕ-ΤΕΙ) και κατάρτισης (ΙΕΚ),
- εφαρμογή ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος στατιστικής παρακολούθησης και αξιολόγησης του συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης,
- κατάρτιση και επανακατάρτιση ειδικών πληθυσμιακών ομάδων,
- δημιουργία εθνικού μητρώου πιστοποιημένων εκπαιδευτών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.

V. Τριτοβάθμια εκπαίδευση της νέας εποχής

1. Το όραμά μας για μία Νέα Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Η *Τριτοβάθμια Εκπαίδευση*, περιλαμβάνει τα Πανεπιστήμια (ΑΕΙ) και τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ) που λειτουργούν συμπληρωματικά.

Η υψηλού επιπέδου ποιότητας Τριτοβάθμια Εκπαίδευση αποτελεί ένα ελκυστικό νέο όραμα. Η δημιουργία πολιτών με πλήρη γενική μόρφωση, συνδυασμένη με σύγχρονες εξειδικευμένες γνώσεις, αποτελεί το όραμά μας. Ειδικότερα για τη νέα εποχή οραματιζόμαστε μία Τριτοβάθμια Εκπαίδευση που θα είναι:

- ανταγωνιστική προς τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές και θα αναδειχθεί σε πόλο ανάπτυξης εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου,

- χώρος εκπαίδευσης υψηλής ποιότητας που θα προετοιμάζει τους φοιτητές για να ανταπεξέλθουν αποτελεσματικότερα σε ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών και επαγγελματικών λειτουργιών και δραστηριοτήτων, ακόμα και στα πύο εξειδικευμένα θέματα,

- κοινότητα πλήρως αφοσιωμένη στη διερεύνηση, τη δημιουργία και τη διάχυση της γνώσης, καθώς και στην πρόοδο της επιστήμης, που θα συμβάλλει στην καινοτομία, την ανάπτυξη και τις τεχνολογικές εξελίξεις,

- φορέας, ο οποίος θα ενθαρρύνει και θα υποστηρίζει ενεργά τη συνεργασία με τη βιομηχανία και τον τομέα των υπηρεσιών, προς όφελος της περιοχής του και της χώρας του,

- χώρος συνάντησης όπου θα εντοπίζονται, θα αναλύονται και θα συζητούνται τα σημαντικότερα τοπικά, περιφερειακά, εθνικά και διεθνή προβλήματα, μέσα σε ένα περιβάλλον κριτικής μάθησης, ενώ παράλληλα θα ενθαρρύνεται η ενεργός συμμετοχή των πολιτών σε συζητήσεις σχετικές με την κοινωνική, πολιτισμική και πνευματική πρόοδο,

- σύμβουλος της πολιτείας και άλλων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων για αξιόπιστη επιστημονική πληροφόρηση - που είναι όλο και πιο απαραίτητη για τη λήψη αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα, προάγοντας έτσι τη συμμετοχή των Πανεπιστημίων και των ΤΕΙ στα κοινά, και

- φορέας που συνεργάζεται με άλλους για την επίλυση προβλημάτων γενικού ενδιαφέροντος που στοχεύουν κυρίως στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Για την υλοποίηση αυτού του οράματος προωθούμε:

- τη θεσμική κατοχύρωση της διοικητικής, οικονομικής και ακαδημαϊκής αυτοτέλειας, με παράλληλη θεσμοθέτηση εθνικού συστήματος ποιοτικής αξιολόγησης των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης,

- τον επαναπροσδιορισμό ρόλων, φυσιγνωμίας, χαρακτηριστικών και στόχων των δύο τομέων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΑΕΙ και ΤΕΙ), όπως επίσης και των μεταξύ τους σχέσεων,

- τη χαρτογράφηση και μελέτη ολόκληρου του πλέγματος των ειδικεύσεων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με στόχο την εξάλειψη επικαλύψεων, συγκρούσεων, αντιφάσεων,

- την επανεξέταση σε σύγχρονες βάσεις ολόκληρου του συστήματος των κοινωνικών παροχών προς τους φοιτητές,

- την αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου σχετικά με τις εκλογές και τις εξελίξεις των μελών ΔΕΠ των ΑΕΙ και ΕΕ των ΤΕΙ.

2. 2000 : Το τέλος των γενικών εξετάσεων : η ελεύθερη πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση είναι πλέον γεγονός

Πότε «πανελλήνιες», πότε «εισιτήριες», πότε «πανελλαδικές», πότε «εισαγωγικές», οι γενικές εξετάσεις προς το Πανεπιστήμιο αναδείχθηκαν κυρίαρχος θεσμός στην ελληνική κοινωνία για περισσότερο από εβδομήντα χρόνια. Έφεραν το άγχος στο σύνολο των ελληνικών οικογενειών. Εξέθρεψαν τα φροντιστήρια και απαξίωσαν το Λύκειο. Έγιναν πρωτοσέλιδα στις εφημερίδες και πρώτη είδηση στα κανάλια. Η αυξομείωση των βάσεων απασχολούσε τις καλοκαιρινές συζητήσεις για εβδομάδες. Το χειρότερο: ώθησαν τους μαθητές υποψηφίους προς μια κατάσταση του τύπου «όλα ή τίποτα», σαν να κρινόταν ολόκληρη η ζωή τους στις δέκα μέρες των εξετάσεων.

Όλοι οι απόφοιτοι του Ενιαίου Λυκείου μπαίνουν κατευθείαν στο Πανεπιστήμιο, χωρίς πρόσθετες εξετάσεις. Αυτό είναι το κέρδος για τα παιδιά που τελειώνουν το απαιτητικό, αναβαθμισμένο και δικαιότερο Ενιαίο Λύκειο.

- Τώρα το Λύκειο είναι ισχυρό.

- Τώρα το Απολυτήριο του Ενιαίου Λυκείου έχει αξία.

- Τώρα οι μαθητές εισάγονται στο Πανεπιστήμιο χωρίς πρόσθετες εξετάσεις.

- Η ανοικτή πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση είναι γεγονός. Αυτό που κάποτε θεωρούνταν αδύνατο πραγματοποιείται με δύο βασικά μέτρα:

- Την ίδρυση 80 νέων Πανεπιστημιακών Τμημάτων. Συνολικά θα υπάρχουν 405 Τμήματα, σε 105 Πανεπιστημιακές Σχολές, κατανεμημένα βάσει χωροταξικού σχεδίου ανάπτυξης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και στρατηγικών σχεδίων ανάπτυξης των ΑΕΙ και των ΤΕΙ,

- τη δημιουργία 85.000 θέσεων (περισσότερες δηλαδή από το σύνολο των αποφοίτων του Ενιαίου Λυκείου). Για κάθε απόφοιτο υπάρχει μια θέση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Οι νέοι φοιτητές εγγράφονται απλά με μια αίτησή τους. Εάν οι αιτούντες είναι περισσότεροι από τις θέσεις στις οποίες μπορεί να ανταποκριθεί το αντίστοιχο τμήμα, η επιλογή γίνεται με βάση την επίδοση των μαθητών μέσα στο Ενιαίο Λύκειο.

3. Ανοικτά Πανεπιστήμια: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και Προγράμματα Σπουδών Επιλογής

Οι απόφοιτοι Λυκείου προηγούμενων ετών δεν έχουν το Απολυτήριο Ενιαίου Λυκείου, αλλά τα Πανεπιστήμια είναι και γι' αυτούς ανοικτά, αφού η διεύρυνση των θέσεων επιτρέπει την εισαγωγή τους σε ποσοστά αντίστοιχα των προηγούμενων ετών.

Άνοιγμα όμως της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σημαίνει ότι και οι ενήλικες μπορούν τώρα να σπουδάσουν ευκολότερα. Γι' αυτούς οι επιπλέον επιλογές είναι το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.) και τα Προγράμματα Σπουδών Επιλογής (Π.Σ.Ε.).

Το Ε.Α.Π. και τα Π.Σ.Ε. είναι θεσμοί που παρέχουν τριτοβάθμια εκπαίδευση και απευθύνονται κυρίως σε ενήλικες που αποφασίζουν να επιστρέψουν στα θρανία.

Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.) είναι ένα νέο Πανεπιστήμιο με έδρα την Πάτρα που προσφέρει πανεπιστημιακές σπουδές από απόσταση. Λειτουργεί από το 1998, παρέχοντας όχι μόνο πτυχιακές, αλλά και μεταπτυχιακές σπουδές σε διάφορους επιστημονικούς κλάδους. Οι υποψήφιοι εγγράφονται με απλή αίτηση, ενώ αν είναι πολλοί, ακολουθεί κλήρωση. Στο Ε.Α.Π. είναι ήδη εγγεγραμμένοι 5500 φοιτητές σε 16 προγράμματα προπτυχιακού και μεταπτυχιακού επιπέδου.

Τα Προγράμματα Σπουδών Επιλογής (Π.Σ.Ε.) προσφέρονται από τα ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας σε νέα γνωστικά ή διεπιστημονικά αντικείμενα και οδηγούν σε πτυχίο ή αντίστοιχο πιστοποιητικό σπουδών ανάλογα με τη διάρκεια / πληρότητα των σπουδών.

Το διδακτικό τους έργο είναι οργανωμένο έτσι που να ανταποκρίνεται στον τρόπο ζωής και τις ανάγκες των εργαζομένων.

4. Μεταπτυχιακές σπουδές υψηλού επιπέδου

Ανοικτή τριτοβάθμια εκπαίδευση σημαίνει να δίνεται η δυνατότητα στους αποφοίτους των ελληνικών ΑΕΙ και ΤΕΙ να πραγματοποιούν ουσιαστικές μεταπτυχιακές σπουδές υψηλού επιπέδου μέσα στη χώρα τους, χωρίς να χρειάζεται να καταφεύγουν στο εξωτερικό. Σήμερα λειτουργούν στα ελληνικά Πανεπιστήμια 212 μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών που παρέχουν μεταπτυχιακά διπλώματα σε 470 ειδικεύσεις. Φοιτούν σε αυτά 15000 φοιτητές. Προγραμματίζεται ήδη η ενεργοποίηση του Ινστιτούτου Μεταπτυχιακών Σπουδών και Έρευνας.

5. Βιβλιοθήκες

Προτεραιότητά μας είναι η ενίσχυση των βιβλιοθηκών της χώρας. Στην κατεύθυνση αυτή προχωρούμε:

- στον εκσυγχρονισμό της Εθνικής Βιβλιοθήκης και ίδρυση Νέας Εθνικής Βιβλιοθήκης,
- στον εκσυγχρονισμό των δημοσίων βιβλιοθηκών και ίδρυση νέων,
- στην ενίσχυση και τον πολλαπλασιασμό των κινητών βιβλιοθηκών,
- στη δικτύωση και το συντονισμό των βιβλιοθηκών της χώρας.

VI. Πολιτική για τη Νεολαία

1. Μια ολοκληρωμένη πολιτική για τους νέους

Στις αρχές της δεκαετίας του '80 οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ έθεσαν τα θεμέλια μιας πρωτοποριακής πολιτικής για τη νεολαία στη χώρα μας. Λίγο πριν τη νέα χιλιετία ανοίξαμε ένα καινούργιο κύκλο με την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τους νέους, που αφορά όλους τους τομείς της κοινωνικής και οικονομικής ζωής και της κυβερνητικής δραστηριότητας. Με το διυπουργικό πρόγραμμα «Η Ελλάδα κάτω από τα 30» κόστους 425 δισ. δρχ. και 115.000 θέσεις ή ευκαιρίες για νέους, η πολιτική για τη νεολαία μπήκε στην καθημερινή ατζέντα όλης της κυβέρνησης.

Στη νέα χιλιετία η πολιτική για τους Νέους αναδεικνύεται στη σημαντικότερη επένδυση στο μέλλον. Η πολιτική για τους Νέους εμπνέεται από τις εξής βασικές αρχές:

Η αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών είναι όρος για την πρόοδο της κοινωνίας μας. Εμείς στο ΠΑΣΟΚ έχουμε επίγνωση των αγωνιών και των δυσκολιών που αντιμετωπίζει ένας νέος άνθρωπος σήμερα. Η ανησυχία για το μέλλον, η καθημερινή πίεση στο σχολείο, στη δουλειά, η ανεργία, το πληκτικό περιβάλλον. Και εδώ εμείς προτάσσουμε την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών. Οι νέοι έχουν ανάγκη από στήριξη και ενθάρρυνση. Επιπλέον, όμως, γίνεται όλο και πιο φανερό ότι η ρύθμιση πολλών ζητημάτων των σημερινών ενηλίκων (από το ασφαλιστικό μέχρι τη μόλυνση του περιβάλλοντος) έχει άμεσες επιπτώσεις στο μέλλον των νέων ανθρώπων.

Περισσότερες και ουσιαστικότερες ευκαιρίες στους νέους. Μια κοινωνία ελεύθερων και υπεύθυνων πολιτών δεν θέλει να επιβάλλει πρότυπα ζωής. Στέκεται όμως δίπλα σε όσους κάνουν τα πρώτα τους βήματα στην κοινωνική ζωή έτσι ώστε να έχουν πιο πολλές δυνατότητες και ευκαιρίες. Η πολιτική μας στοχεύει στην εξασφάλιση περισσότερων ευκαιριών για τους νέους στην εκπαίδευση, την απασχόληση, την κοινωνική ζωή, τον πολιτισμό, στην καθημερινότητα. Ευκαιριών όμως που απαιτούν την εκπλήρωση ορισμένων υποχρεώσεων από την πλευρά τους, που χρειάζονται ανάπτυξη αυτενέργειας, ανάληψη πρωτοβουλιών και ευθύνης.

Η συμμετοχή των νέων είναι προϋπόθεση μιας ζωντανής κοινωνίας πολιτών. Μια σύγχρονη, δυναμική κοινωνία, στραμμένη στον 21ο αιώνα, είναι μια κοινωνία προσαρμοστική, επινοητική, ανοιχτή στον νεωτερισμό και την καινοτομία. Ειδικά σήμερα όμως η διαρκής ανανέωση της ελληνικής κοινωνίας περνά μέσα από τους νέους.

Οι νέοι βρίσκονται στην πρώτη γραμμή εκείνων που εισφέρουν φρέσκιες ιδέες, ανατρέπουν σκονισμένες πρακτικές και συντηρητικές νοοτροπίες. Η σημερινή ελληνική κοινωνία χρειάζεται περισσότερο από ποτέ τη οπτική των νέων ανθρώπων. Για τον λόγο αυτόν, ενισχύουμε τους θεσμούς συμμετοχής και παρέμβασης των νέων, χωρίς κηδεμονεύσεις, χωρίς προστατευτισμούς, χωρίς προκαταλήψεις και υπεροψία.

2. Οι στόχοι της Πολιτικής για τους Νέους

Δικαιώματα. Οι νέοι και τα παιδιά δεν είναι αντικείμενα προστασίας, αλλά υποκείμενα δικαιωμάτων. Η διασφάλιση των δικαιωμάτων τους αποτελεί στόχο απόλυτης προτεραιότητας στον σύγχρονο κόσμο. Στην αλυσίδα των μέτρων που εφαρμόζονται, η νέα κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ δεσμεύεται να προσθέσει μερικούς ακόμη κρίκους. Ειδικότερα:

Ιδρύεται η Εθνική Επιτροπή, που προωθεί τα δικαιώματα των παιδιών και των νέων πολιτικές για κρίσιμους τομείς όπως νεανική παραβατικότητα, ενδοοικογενειακή βία, εκμετάλλευση ανηλίκων κ.ά.

Εισάγεται μια σειρά μέτρων για τη βία στην τηλεόραση, τη διαφήμιση κ.ά. στο πλαίσιο των κανόνων του ραδιοτηλεοπτικού χώρου.

Θεσμοθετείται η κατάθεση στη Βουλή μιας έκθεσης επιπτώσεων στους νέους μαζί με κάθε σημαντικό σχέδιο νόμου που αφορά άμεσα ή έμμεσα τη νέα γενιά.

Αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες για τη χρήση του Internet, την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Απασχόληση. Προβλέπονται μεταξύ άλλων:

- η σύνδεση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με την απασχόληση,
- η εναλλασσόμενη εκπαίδευση (Σχολές Μαθητείας) σε αποφοίτους υποχρεωτικής εκπαίδευσης,
- η συνεχιζόμενη κατάρτιση σε ΚΕΚ,
- η επιχορήγηση επιχειρήσεων για κατάρτιση, απόκτηση εργασιακής πείρας ή αυτοαπασχόληση,

- η εργασιακή επανένταξη σε περιοχές με αυξημένα προβλήματα ανεργίας,
- η Δημιουργία Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης σε όλη την Ελλάδα,
- η επιχορήγηση επιχειρήσεων για την απασχόληση νεαρών παραβατών κλπ.,

Πληροφόρηση των νέων. Στο ΠΑΣΟΚ πιστεύουμε ότι στην εποχή μας το δικαίωμα στην πληροφορία αποτελεί στοιχειώδες δημοκρατικό δικαίωμα του πολίτη, και ιδιαίτερα του νέου. Για το σκοπό αυτό, αναπτύσσεται το Δημόσιο Σύστημα Πληροφόρησης των Νέων. Ειδικότερες πρωτοβουλίες αποτελούν:

Η ίδρυση Κέντρων Πληροφόρησης Νέων. Μετά τα πρώτα 14 Κέντρα που λειτουργούν από το 1999, προωθείται η ίδρυση 48 Κέντρων σε πρωτεύουσες νομών, ώστε να έχει επιτευχθεί η παρουσία ενός Κέντρου σε κάθε πρωτεύουσα νομού, 10 Κέντρων σε περιφερειακούς δήμους της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης και 20 Κέντρων σε γεωγραφικά απομακρυσμένες περιοχές.

Η διασύνδεση στο Internet. Ενθαρρύνουμε και ενισχύουμε την πρόσβαση των νέων στο Internet σε μια προσπάθεια να καλύψει η Ελλάδα το χαμένο έδαφος. Ενισχύεται με κίνητρα, χρηματοδότηση και διευκολύνσεις η εγγραφή 100.000 νέων συνδρομητών ηλικίας 15-29 ετών τα προσεχή 2 χρόνια, με έμφαση στις αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, αναπτύσσεται πρόγραμμα παροχής δωρεάν πρόσβασης σε νέους από υπηρεσίες του Δημοσίου και της τοπικής αυτοδιοίκησης, και αναπτύσσεται πρόγραμμα διασύνδεσης των οργανώσεων των νέων.

5. Κοινωνία συνοχής και αλληλεγγύης
Υγεία – Πρόνοια – Κοινωνική Ασφάλιση

Ι. Οι νέες προκλήσεις

Η ενίσχυση των θεσμών του κοινωνικού κράτους και η προσαρμογή τους στα νέα δεδομένα της μεταβιομηχανικής κοινωνίας και της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας αποτελούν τις μεγάλες προκλήσεις της ερχόμενης δεκαετίας. Η οικοδόμηση αποτελεσματικών μηχανισμών κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα είναι ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα της πολιτικής μας. Ο εκσυγχρονισμός τους συνιστά προϋπόθεση για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στη χώρα μας.

Η ελληνική οικογένεια, η μικρή κοινωνία της γειτονιάς, το ανεπίσημο δίκτυο των φίλων ή συγγενών αντιμετώπιζαν ως τώρα τα μεγάλα κοινωνικά προβλήματα με τρόπο άμεσο, αποτελεσματικό. Τα προβλήματα του ατόμου αντιμετωπίζονταν από τον άτυπο αυτό μηχανισμό αλληλοβοήθειας με τρόπο σχεδόν αυτόματο. Το επίσημο σύστημα κοινωνικής προστασίας χρειαζόταν να επεμβαίνει σποραδικά και συμπληρωματικά.

Αυτή η πραγματικότητα αλλάζει και θα συνεχίσει να αλλάζει με πιο δραματικούς ρυθμούς. Οι αλλαγές αυτές αποτελούν απειλή για το άτομο, την οικογένεια, την κοινωνία μας. Προτεραιότητά μας να αντιμετωπίσουμε την απειλή έγκαιρα και αποτελεσματικά. Τέσσερα φαινόμενα θα δράσουν καταλυτικά:

1. **Οι εξελίξεις και οι αβεβαιότητες στην αγορά εργασίας.** Την εποχή της μαζικής παραγωγής ένας εργαζόμενος προσλαμβανόταν σε μια επιχείρηση και ανέμενε ότι θα έπαιρνε σύνταξη από την ίδια επιχείρηση δεκαετίες μετά. Αυτού του είδους οι βεβαιότητες δεν χαρακτηρίζουν πια την αγορά εργασίας. Ο μεγάλος κοινωνικός κίνδυνος που πρέπει να αντιμετωπισθεί προκύπτει όταν ένα διάστημα ανεργίας θέτει σε λειτουργία ένα φαύλο κύκλο που μπορεί να καταδικάσει τον άνεργο στους «χαμένους», μια θέση από την οποία να μην μπορεί να αποκολληθεί.

2. **Η αποδοτική λειτουργία μέσα στην ΟΝΕ.** Η ανάγκη για γρήγορες προσαρμογές στην παραγωγή καθιστούν την ύπαρξη ενός καλοσχεδιασμένου συστήματος κοινωνικής προστασίας για τον εργαζόμενο ένα συγκριτικό πλεονέκτημα – η κοινωνική προστασία ως μοχλός ανάπτυξης. Η ανταπόκριση της Ελλάδας στην πρόκληση της ΟΝΕ προϋποθέτει ένα σύστημα κοινωνικής προστασίας με κύριο χαρακτηριστικό την ποιότητα υπηρεσιών.

3. **Η ατονία των παραδοσιακών θεσμών.** Η οικογένεια δύσκολα μπορεί να ανταπεξέλθει στις πιέσεις με την ίδια ευκολία που μπορούσε παλαιότερα. Οι γηραιότεροι αντιμετωπίζουν

προβλήματα, οι συνήθειες αλλάζουν, η σύγχρονη ζωή έχει περισσότερες απαιτήσεις. Χωρίς στήριξη η οικογένεια θα αντιμετωπίζει όλο και περισσότερα προβλήματα.

4. Η γήρανση της κοινωνίας. Όπως και σε άλλες αναπτυγμένες χώρες, η μείωση της γεννητικότητας σημαίνει την αύξηση του μέσου όρου ηλικίας και τη διεύρυνση του αριθμού των ατόμων άνω των 60. Η αύξηση αυτή θα είναι ραγδαία από τα μέσα της επόμενης δεκαετίας. Πρέπει να ενεργήσουμε έγκαιρα και συντονισμένα έτσι ώστε η αναπόφευκτη αυτή εξέλιξη να είναι παράγοντας εμπλουτισμού της κοινωνίας μας, και όχι νέα εστία προβλημάτων.

Οι παράγοντες αυτοί σημαίνουν ότι πρέπει να αναπτυχθεί ένα νέο σύστημα κάλυψης αναγκών - ένας **κοινωνικός ιστός ασφάλειας** - με το οποίο η οργανωμένη κοινωνική αλληλεγγύη του συνόλου πια της κοινωνίας θα επεμβαίνει για να διαφυλάσσει την κοινωνική συνοχή. Το Κράτος δεν μπορεί να περιορίζεται σε ρόλο θεατή των εξελίξεων και κοινωνικών προβλημάτων. Απαιτείται μια *Νέα Αλληλεγγύη* που έμπρακτα και συνειδητά θα ενσαρκώνει και θα εμπλουτίζει την κοινωνική προστασία. Είναι υποχρέωσή μας σε αυτήν την τετραετία που έρχεται να δώσουμε μορφή στην Νέα Αλληλεγγύη.

II. Η φιλοσοφία μας

Για ένα σύγχρονο σοσιαλιστικό κόμμα το κοινωνικό κράτος είναι διπλά πολύτιμο. Μέσα από ένα πλέγμα προστασίας για κάθε πολίτη εξασφαλίζει την κοινωνική συνοχή, την αλληλεγγύη, τη συλλογικότητα και είναι κλειδί για την ανάπτυξη και ολοκλήρωση της προσωπικότητάς του. Για αυτό, η κοινωνική πολιτική για μας δεν είναι προαιρετικό συμπλήρωμα: είναι βασική συνιστώσα της στρατηγικής μας για μια χώρα σύγχρονη με ισχυρή οικονομία σε μια κοινωνία αλληλεγγύης.

Τα τελευταία χρόνια όλοι οι Έλληνες καταβάλαμε μια συστηματική προσπάθεια για την επίτευξη του στόχου της ένταξης στην ΟΝΕ - στην οικογένεια των ισχυρών ευρωπαϊκών χωρών. Παρά τις θυσίες που ο στόχος αυτός επέβαλε, η χρηματοδότηση της κοινωνικής προστασίας δεν μπήκε σε δεύτερη μοίρα. Σε αντίθεση με άλλες χώρες, η προσπάθεια σύγκλισης στην Ελλάδα συνδυάστηκε με σημαντική αύξηση και όχι μείωση της κοινωνικής προστασίας. Σήμερα, σχεδόν 1 δραχμή στις 4 που παράγουμε δαπανάται για σκοπούς κοινωνικής προστασίας. Από το 1994 διαθέτουμε συνεχώς περισσότερους πόρους σε κοινωνικούς σκοπούς. Αποτέλεσμα: μπαίνουμε στην ΟΝΕ *όλοι μαζί*.

Με την πολιτική μας δείξαμε ότι η κοινωνική προστασία δεν χρειάζεται να περιμένει την ολοκλήρωση της ανάπτυξης. Το κοινωνικό κράτος δεν είναι *εμπόδιο* στην ανάπτυξη. Αντίθετα αποδείξαμε ότι η κοινωνική προστασία μπορεί να είναι *αναπτυξιακός μοχλός*, ως επένδυση στο

‘ανθρώπινο κεφάλαιο’. Για παράδειγμα:

- ♦ Ένα σύγχρονο σύστημα παιδείας και κατάρτισης εφοδιάζει τα άτομα με γνώσεις και δεξιότητες που τα βοηθούν να παράγουν ανταγωνιστικά προϊόντα.
- ♦ Ένα αποτελεσματικό σύστημα υγείας προστατεύει από την ασθένεια και τις συνέπειές της και αποτρέπει απώλειες παραγωγικότητας εξ αιτίας ασθενειών ή ατυχημάτων.
- ♦ Ένα πλήρες δίκτυο παιδικής φροντίδας επιτρέπει την συμφιλίωση της οικογενειακής και εργασιακής ζωής και δίνει νέες ευκαιρίες στις γυναίκες.
- ♦ Ένα καλοσχεδιασμένο και ολοκληρωμένο πλέγμα ενισχύσεων για την προστασία του εισοδήματος προφυλάσσει τα άτομα από τις συνέπειες της φτώχειας και επιτρέπει σε αυτά την επανένταξή τους στην κοινωνία και στην παραγωγή.
- ♦ Η ύπαρξη κοινωνικών παροχών διευκολύνει την λήψη αποφάσεων σε ατομικό επίπεδο όπως την αναζήτηση καλύτερης δουλειάς, την αρχή μιας νέας επιχείρησης.

Είναι αναπόφευκτο η δυναμική της οικονομικής ανάπτυξης να οδηγεί σε μερικούς να κερδίζουν περισσότερο από άλλους. Η πολιτική μας στοχεύει τόσο στην *ελαχιστοποίηση του κοινωνικού κόστους* και στη *δικαιότερη κατανομή του*, αλλά κυρίως στην *δίκαιη και ισόρροπη κατανομή των οφελών της ανάπτυξης*.

Το κοινωνικό κράτος που έχουμε σήμερα είναι δικό μας δημιούργημα και είμαστε περήφανοι για αυτό. Ας προσπαθήσουμε να φανταστούμε πώς θα ήταν η Ελλάδα χωρίς το ΕΣΥ, χωρίς τις συντάξεις, χωρίς τους παιδικούς σταθμούς, χωρίς τα ΚΑΠΗ, χωρίς μέτρα για τα ΑΜΕΑ. Θα ήταν μια χώρα περισσότερο άνιση, λιγότερο γαλήνια, πολύ σκληρότερη. Η ζωή όλων θα ήταν δυσκολότερη. Για αυτό απορρίπτουμε τις φωνές που μας ζητούν «λιγότερο κοινωνικό κράτος». Εμείς απαντάμε: περισσότερη κοινωνική προστασία με ένα νέο κοινωνικό κράτος – αποτελεσματικότερο, δικαιότερο, ευφυέστερο.

Όμως, δεν είμαστε τυφλοί μπροστά στις (συχνά μεγάλες) αδυναμίες του σημερινού κοινωνικού κράτους. Γνωρίζουμε καλά ότι στα νοσοκομεία μας πολλοί ασθενείς ακόμη ταλαιπωρούνται. Γνωρίζουμε ότι το σύστημα συντάξεων απαιτεί τόνωση για να παραμείνει οικονομικά βιώσιμο και να μην δημιουργεί αναπτυξιακά εμπόδια. Γνωρίζουμε ότι ο «κοινωνικός ιστός ασφαλείας» που σταδιακά δημιουργούμε έχει ακόμη κενά. Σε αυτά τα προβλήματα και άλλα θέλουμε τώρα να στραφούμε.

Πράγματι, το πρότυπο κοινωνικής προστασίας που έχουμε σήμερα είναι επιλεκτικό, σπάταλο και μερικές φορές κοινωνικά άδικο. Ανταποκρίνεται σε παλιές ανάγκες, όταν πια η κοινωνική

πραγματικότητα ορίζει νέες προτεραιότητες. Το σύστημα πρέπει να αλλάξει για να μπορεί να καλύπτει τις σύγχρονες ανάγκες μαζί με τις παλιές. Αυτό σημαίνει ότι το νέο κοινωνικό κράτος δεν περιορίζεται στη βελτίωση του υπάρχοντος συστήματος: έχει ευρύτερους στόχους τη θωράκιση όλων των πολιτών απέναντι στους κινδύνους της σύγχρονης ζωής, τη συγκρότηση της κοινωνίας των πολιτών, την ανάπτυξη και την ευημερία όλων.

Η περασμένη τετραετία ήταν για την κοινωνική πολιτική μια εποχή σημαντικής επέκτασης, παρά τους περιορισμούς που έθετε η προσπάθεια για την ένταξη στην ΟΝΕ. Ταυτόχρονα, εμπλουτίσαμε το υπάρχον σύστημα κοινωνικής προστασίας με δείγματα νέας αντίληψης:

Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης. Η παραδοσιακή αντιμετώπιση αρκείται στο επίδομα ανεργίας. Στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση κυρίαρχη θέση έχουν προγράμματα που βοηθούν τον άνεργο να αξιοποιήσει τις δεξιότητές του, να βρει δουλειά και ταυτόχρονα να αυξήσει την παραγωγικότητά του. Από το 1997 μισό εκατομμύριο άτομα ωφελήθηκαν από προγράμματα του Υπουργείου Εργασίας.

Επικεντρωμένη εισοδηματική βοήθεια. Το ΕΚΑΣ ήδη σημαίνει 21.000 δραχμές το μήνα για πάνω από 300 χιλιάδες χαμηλοσυνταξιούχους όλων των Ταμείων.

Προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες. Το πρόγραμμα *Βοήθεια στο Σπίτι* προσφέρει άμεση χείρα βοηθείας και ανθρώπινη παρουσία σε ηλικιωμένους και άτομα με ειδικές ανάγκες. Είναι μεγάλο το όφελος για τους δικαιούχους, που διευκολύνονται να ζουν στο σπίτι τους βασιζόμενοι στις δικές τους δυνάμεις. Η άμεση παροχή υπηρεσιών έχει συχνά μεγαλύτερη αξία από ένα επίδομα.

Αναβάθμιση της υλικής υποδομής του συστήματος υγείας. Το Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης χρηματοδότησε μια εκτεταμένη αναβάθμιση της κτιριακής και υλικής υποδομής του συστήματος περίθαλψης.

Στην τετραετία που πέρασε, προωθήσαμε διαρθρωτικές παρεμβάσεις που εκσυγχρονίζουν το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, αλλά ήπια, σταδιακά, με σεβασμό σε ώριμα δικαιώματα και ως αποτέλεσμα διαλόγου. Γιατί, η κοινωνική δικαιοσύνη πρέπει να είναι παντοτε στην καρδιά της κοινωνικής προστασίας. Τρία ενδεικτικά παραδείγματα:

- **Ο νέος ΟΓΑ** καταργεί την διάκριση των αγροτών σε ασφαλισμένους δεύτερης κατηγορίας. Έτσι επεκτείνει το δίκτυο κοινωνικής προστασίας σε όλο τον πληθυσμό. Ολοκληρώνεται, 60 χρόνια μετά, η επέκταση της κοινωνικής ασφάλισης σε όλους, η πορεία που άρχισε ο Βενιζέλος το 1934. **Τώρα πια όλες οι κοινωνικές τάξεις έχουν πλήρη δικαιώματα και υποχρεώσεις κοινωνικής ασφάλισης.**

Στην κοινωνική ασφάλιση, προωθήσαμε πρώτα τα μέτρα που κάνουν το σύστημα πιο αποδοτικό και που του δίνουν πνοή και προοπτική: την πάταξη της εισφοροδιαφυγής, την αξιοποίηση της περιουσίας, τον εκσυγχρονισμό νοικοκύρεμα των Ταμείων. Παράλληλα, όμως μειώσαμε αποφασιστικά τον κατακερματισμό του συστήματος με την συγχώνευση άνω των 50 Ταμείων ασφάλισης, διασφαλίζοντας όμως εκ των προτέρων την κοινωνική συναίνεση στις αλλαγές.

Όπου πεισθήκαμε ότι υπήρχαν αδικίες, δεν διστάσαμε να τις διορθώσουμε: Καταργήσαμε τις διατάξεις που θα οδηγούσαν σε απότομες μειώσεις ως και 50% στις επικουρικές συντάξεις. Αποτρέψαμε την αφυολόγητη αύξηση των ορίων ηλικίας 35ετίας.

Οι καινοτομίες αυτές προδιαγράφουν το περίγραμμα ενός νέου συστήματος κάλυψης αναγκών – έναν κοινωνικό ιστό ασφάλειας – με το οποίο η οργανωμένη κοινωνική αλληλεγγύη του συνόλου πια της κοινωνίας θα επεμβαίνει για να διαφυλάσσει την κοινωνική συνοχή. Τέσσερα είναι τα σημεία-κλειδιά της πολιτικής αυτής που θα αποτελέσει την ραχοκοκαλιά της ημερήσιας διάταξης του νέου αιώνα:

1. **Νέα σχέση ανάπτυξης – κοινωνικής προστασίας.** Το σύστημα προστασίας της απασχόλησης και κατάρτισης εντάσσει την κοινωνική προστασία στην προσπάθεια τροφοδότησης και επιτάχυνσης της οικονομικής ανάπτυξης. Το νέο μοντέλο ανάπτυξης προϋποθέτει και απαιτεί κοινωνική προστασία υψηλών ποιοτικών προδιαγραφών.
2. **Αναπτυξιακό μέρισμα στην κοινωνική προστασία.** Η επίτευξη των στόχων του προγράμματος σύγκλισης και η ένταξη στην ONE οδηγούν στην εξαφάνιση του πληθωρισμού και στην μείωση των επιτοκίων. Αυτή ακόμη και μόνη της δημιουργεί αναπτυξιακό μέρισμα που θα διοχετευτεί στην κοινωνική προστασία: στις συντάξεις, την ασφάλιση, την υγεία, την πρόνοια.
3. **Εκσυγχρονισμός στο σύστημα κοινωνικής προστασίας.** Αξιοποίηση των τεχνικών της επικεντρωμένης αρωγής για την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προβλημάτων κατά προτεραιότητα των ηλικιωμένων, των νέων ζευγαριών, των ανέργων και των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Στόχος ως το 2005 να υπάρχει ένας κοινωνικός ιστός ασφάλειας που να καλύπτει τις κοινωνικές ανάγκες του πολίτη ανάλογα με το μέγεθος και τον χαρακτήρα της ανάγκης.
4. **Ασφάλεια και σιγουριά για το μέλλον του ασφαλιστικού συστήματος.** Η οικοδόμηση του κοινωνικού κράτους για το νέο αιώνα πρέπει να σημαίνει την αναβάθμιση του σημερινού – όχι, όπως

λένε μερικοί νεοφιλελεύθεροι την κατεδάφιση του παλιού. Η αξιοπιστία νέων δομών προϋποθέτει τον σεβασμό των υποχρεώσεων που έχει αναλάβει η κοινωνία προς τα μέλη της. Το κύριο μέλημα της αναμόρφωσης του ασφαλιστικού συστήματος είναι η ανεύρεση μόνιμης και πειστικής χρηματοδότησης για τις υποχρεώσεις που έχει ήδη αναλάβει απέναντι στους ασφαλισμένους πολίτες.

Η πολιτική μας καθιστά τον πολίτη πρωταγωνιστή της κοινωνικής ανάπτυξης. «Πρώτα ο Πολίτης» δεν είναι ένα σύνθημα κενό περιεχομένου. Σημαίνει συγκεκριμένες δεσμεύσεις. Ο Κοινωνικός Προϋπολογισμός της τετραετίας 2000-2004 θα είναι 45 τρις. δρχ. Τα χρήματα αυτά σηματοδοτούν την δυνατότητα μεγάλων βελτιώσεων στην κοινωνική προστασία: στην υγεία, στις συντάξεις, σε καινοτόμα προγράμματα. Ο κοινωνικός προϋπολογισμός θα χρηματοδοτεί τόσο τις ανάγκες των σημερινών προγραμμάτων, όσο και σημαντικά νέα προγράμματα.

Όμως, ο Κοινωνικός Προϋπολογισμός δεν θα τροφοδοτήσει την υπερδιόγκωση ενός σπάταλου κράτους. Τα λεφτά του φορολογούμενου πολίτη πρέπει να μεταφράζονται σε κοινωνικό όφελος. Για τον σκοπό αυτό θα υπάρχουν μηχανισμοί παρακολούθησης της εκτέλεσης του Κοινωνικού Προϋπολογισμού που διασφαλίζουν ότι θα προκύψει το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα της δαπάνης. Στους μηχανισμούς αυτούς βαρύνοντα λόγο θα έχουν οι χρήστες των υπηρεσιών, εξασφαλίζοντας έτσι τον δημοκρατικό έλεγχο των δαπανών.

Ο εκσυγχρονισμός του κοινωνικού κράτους αποτελεί τη σπουδαιότερη δέσμευσή μας. Μετά τη φορολογική πολιτική, την παιδεία, την τοπική αυτοδιοίκηση και τη δημόσια διοίκηση, το μεγάλο έργο της τετραετίας που έρχεται θα είναι η μεταρρύθμιση του κοινωνικού κράτους. Μια μεταρρύθμιση που θα λύσει προβλήματα του παρελθόντος, ώστε να μπορούμε να αντιμετωπίσουμε μαζί τις προκλήσεις του μέλλοντος. Μια μεταρρύθμιση που θα κατοχυρώσει την κοινωνική προστασία ως δικαίωμα όλων.

III. Η κοινωνική πολιτική

Το πρόγραμμά μας για την κοινωνική πολιτική έχει πέντε ακρογωνιαίους λίθους: αναμόρφωση του ασφαλιστικού συστήματος, ποιότητα ζωής στην Τρίτη Ηλικία, στήριξη στην οικογένεια και στο νέο ζευγάρι, πολιτική κατοικίας, κοινωνικός ιστός ασφάλειας.

1. Αναμόρφωση ασφαλιστικού συστήματος

Ο πολίτης πρέπει να είναι βέβαιος ότι η πολιτεία, μέσω της κοινωνικής αλληλεγγύης, θα βρίσκεται αρωγός σε κρίσιμες στιγμές στην ζωή του. Ο συνταξιούχος πρέπει να είναι βέβαιος ότι το εισόδημα του δεν απειλείται από τον πληθωρισμό ή από την οικονομική δυσπραγία των Ταμείων. Ο ηλικιωμένος πρέπει να είναι βέβαιος ότι θα διευκολυνθεί να ζει με αξιοπρέπεια και δεν θα αποκλείεται από την σύγχρονη ζωή. Η μητέρα δεν πρέπει να έχει δίλημμα επιλογής μεταξύ οικογενειακής ζωής και εργασίας. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να είναι βέβαια ότι η ιδιαιτερότητά τους είναι λόγος ενσωμάτωσης στην κοινωνία και όχι τείχος αποκλεισμού. Στόχος μας είναι ένας σύγχρονος, επαρκής και αξιόπιστος *Κοινωνικός Ιστός Ασφάλειας και Στήριξης*.

Ο εκσυγχρονισμός του συστήματος κοινωνικής προστασίας προϋποθέτει μια μακρόπνοη ασφαλιστική μεταρρύθμιση έτσι ώστε το «ασφαλιστικό» να επλυθεί οριστικά, ώστε να διορθωθούν οι σημερινές αδικίες, να λειτουργήσει θετικά η αλληλεγγύη των γενεών και να διευκολυνθεί η απασχόληση και η ανάπτυξη. Η μεταρρύθμιση θα προκύψει έπειτα από μια σε βάθος ανάλυση των αναγκών βιωσιμότητας του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, χωρίς αιφνιδιασμούς και αφού προηγηθεί κοινωνικός διάλογος.

Η αναβάθμιση της ασφάλισης περνά και μέσα από τον εκσυγχρονισμό των Ταμείων και τον λειτουργικό τους εκσυγχρονισμό για να μπορούν να αντιμετωπίζουν τον κάθε ασφαλισμένο τους σαν άτομο, τις ανάγκες του οποίου θα εξυπηρετούν:

- Ο **λειτουργικός εκσυγχρονισμός** όλων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, με προτεραιότητα στο ΙΚΑ, τον ΟΓΑ και τα άλλα μεγάλα ασφαλιστικά ταμεία και τη σύσταση Κεντρικής Υπηρεσίας Επιχειρησιακού Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της Πληροφορικής.
- Η αξιοποίηση της κινητής και ακίνητης περιουσίας, με την σύσταση και νέων επενδυτικών φορέων με υποχρεωτικούς κανόνες σταθερής επενδυτικής συμπεριφοράς.
- Η υλοποίηση άμεσων και συγκεκριμένων μέτρων για τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών και την εξυπηρέτηση του πολίτη. Στο πλαίσιο αυτό ιδιαίτερη φροντίδα θα δοθεί:

- Στη σύντμηση του χρόνου χορήγησης των συντάξεων στον ένα μήνα.

- Στη χορήγηση όλων των συντάξεων μέσω τραπεζών.
- Στη πληροφόρηση των πολιτών όχι μόνο από γραφεία πληροφόρησης και έντυπα αλλά και τηλεφωνικώς ή με φαξ ή μέσω του Διαδικτύου.
- Τέλος συμπληρωματικός ρόλος επιφυλάσσεται στην ιδιωτική ασφάλιση. Είναι θέμα ατομικής ευθύνης και επιλογής των πολιτών.

Ο εκσυγχρονισμός του συστήματος κοινωνικής προστασίας προϋποθέτει να λύσουμε τον γόρδιο δεσμό της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης. Η αναμόρφωση του ασφαλιστικού μας συστήματος είναι αναγκαία: μόνο έτσι μπορεί να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα του συστήματος, να διορθωθούν οι σημερινές αδικίες, να τεθεί η αλληλεγγύη των γενεών σε στέρεα βάση.

Η αλληλεγγύη των γενεών δεν μπορεί απλώς να σημαίνει ότι οι σημερινοί εργαζόμενοι έχουν υποχρέωση να χρηματοδοτούν τις συντάξεις των σημερινών συνταξιούχων. Πρέπει να σημαίνει την ίδια στιγμή ότι έχουμε ένα σύστημα που δεν επιβαρύνει υπέρμετρα τους εργαζομένους, ούτε προκαλεί ανασφάλειες σχετικά με το εάν θα υπάρχουν επαρκείς πόροι όταν θα έλθει η σειρά τους να συνταξιοδοτηθούν. Για αυτό, έχουμε υποχρέωση να εξασφαλίσουμε στους εργαζομένους των 20 και 30 ετών ένα σύστημα βιώσιμο.

Αναμόρφωση ασφαλιστικού συστήματος

Προωθήσαμε διαρθρωτικές παρεμβάσεις που εκσυγχρονίζουν το σύστημα, αλλά ήπια, σταδιακά, με σεβασμό σε ώριμα δικαιώματα και ως αποτέλεσμα διαλόγου. Γιατί η κοινωνική δικαιοσύνη πρέπει πάντοτε να βρίσκεται στην καρδιά της κοινωνικής προστασίας.

Τρία ενδεικτικά παραδείγματα:

- Ο νέος ΟΓΑ καταργεί την διάκριση των αγροτών σε ασφαλισμένους δεύτερης κατηγορίας. Έτσι επεκτείνει το δίκτυο κοινωνικής προστασίας σε όλο τον πληθυσμό. Ολοκληρώνεται, 60 χρόνια μετά, η επέκταση της κοινωνικής ασφάλισης σε όλους, η πορεία που άρχισε ο Βενιζέλος το 1934. Τώρα πια, όλες οι κοινωνικές τάξεις έχουν πλήρη δικαιώματα και υποχρεώσεις κοινωνικής ασφάλισης.
- Προωθήσαμε πρώτα τα μέτρα που κάνουν το σύστημα πιο αποδοτικό και που του δίνουν πνοή και προοπτική: την πάταξη της εισφοροδιαφυγής, την αξιοποίηση της περιουσίας, τον εκσυγχρονισμό νομοκώρεμα των Ταμείων. Παράλληλα, μειώσαμε αποφασιστικά τον κατακερματισμό του συστήματος με την συγχώνευση άνω των 50 Ταμείων ασφάλισης.

- Όπου πεισθήκαμε ότι υπήρχαν αδικίες, δεν διστάσαμε να τις διορθώσουμε: Καταργήσαμε τις διατάξεις που θα οδηγούσαν σε απότομες μειώσεις (ως και 50%) στις επαγγελματικές συντάξεις. Αποτρέψαμε την αύξηση των ορίων ηλικίας 35ετίας που πρόβλεπε ο Ν2084/92.

Εμείς δεν φοβόμαστε να πούμε ότι θα προχωρήσουμε σε ασφαλιστική μεταρρύθμιση. Εξάλλου, από το 1994 έχουμε αποδείξει:

- Ότι δεν αιφνιδιάζουμε, παραπλανώντας τον κόσμο και κάνοντας άλλα από αυτά που λέγαμε.
- Ότι δεν καταργούμε ώριμα δικαιώματα.
- Ότι δεν διακατεχόμαστε από ταμειακό άγχος - και ότι, αν κάτι είναι δίκαιο, πρέπει να γίνει ακόμη και αν έχει οικονομικό κόστος.
- Ότι ο κοινωνικός διάλογος δεν είναι διακοσμητικό στοιχείο αλλά η ουσία της πολιτικής μας.
- Ότι η ειλικρίνεια και η παρρησία πρέπει να χαρακτηρίζουν τον πολιτικό λόγο.

Το ασφαλιστικό σύστημα θα αναμορφωθεί έτσι ώστε:

- Να ενισχυθεί ο δημόσιος χαρακτήρας του.
- Να υπάρχει σιγουριά ότι θα υπάρχουν τα λεφτά να πληρωθούν οι συντάξεις.
- Να τεθεί η αλληλεγγύη των γενεών σε στέρεα βάση.
- Να υπάρχει καλύτερη κάλυψη των αναγκών των συνταξιούχων μέσω της επέκτασης και γενίκευσης του ΕΚΑΣ - την καθιέρωση της Εθνικής σύνταξης.
- Να ενισχυθεί η ανταποδοτικότητα των εισφορών.
- Να μπορούν να κερδίζουν όλοι, ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι, από το αναπτυξιακό μέρος που δημιουργεί η ανάπτυξη της οικονομίας.
- Να αυξηθεί το πεδίο επιλογής της ηλικίας συνταξιοδότησης, χωρίς επιβάρυνση του κοινωνικού συνόλου.
- Να διευκολύνεται η κινητικότητα μεταξύ διαφορετικών φορέων ώστε ο εργαζόμενος να μπορεί να επιλέγει διαφορετική εργασία χωρίς απώλεια εισφορών,
- Να αναβαθμιστεί η ποιότητα υπηρεσιών και η εξυπηρέτηση του πολίτη.
- Να ξαναγίνουν τα ταμεία παράγοντες οικονομικής ανάπτυξης, και όχι εστίες ταλαιπωρίας του πολίτη. Να αξιοποιούνται τα αποθεματικά των Ταμείων για την παροχή νέων υπηρεσιών προς τους ασφαλισμένους.

- Να υπάρχει διαρκής ενημέρωση των ασφαλιστικών δεδομένων και των συνταξιοδοτικών προσδοκιών για κάθε εργαζόμενο.

Πρόκειται για ένα μεγάλο καθήκον, ένα χρέος μας προς τις επόμενες γενιές. Δεσμευόμαστε να το αντιμετωπίσουμε: με ήπιο τρόπο, χωρίς να θιγούν ώριμα δικαιώματα, μετά από δημόσιο διάλογο. Η ασφαλιστική μεταρρύθμιση είναι κάτι από το οποίο μπορούμε όλοι να βγούμε κερδισμένοι.

2. Ποιότητα ζωής στην Τρίτη Ηλικία

Τα επιπλέον χρόνια που θα ζήσουμε πρέπει να είναι χρόνια δημιουργικά, χρόνια ζωής. Δεν πρέπει να αφήσουμε την ευλογία της μακροβιότητας να καταντήσει βραχνάς για την κοινωνία, την οικογένεια, την οικονομία. Για να αποφευχθεί αυτό, θα θέσουμε σε εφαρμογή μια ολοκληρωμένη απάντηση στο πώς η κοινωνία θα αντεπεξέλθει στην αύξηση του μέσου ορίου ζωής. Πολιτεία οφείλει να είναι παρούσα, να βοηθά τους ηλικιωμένους να παραμένουν ενεργοί πολίτες και να βλέπουν τη ζωή με αισιοδοξία.

Η διαφύλαξη της ποιότητας ζωής όλων αυτών που στα επόμενα χρόνια θα αποσυρθούν από την εργασία, δηλ. των σημερινών σαραντάρηδων και πενηντάρηδων, είναι ίσως η μεγαλύτερη κοινωνική πρόκληση που αντιμετωπίζει η Ελλάδα σήμερα.

Ποιότητα ζωής στην Τρίτη Ηλικία

Για να μην αφήσουμε την ευλογία της μακροβιότητας να καταντήσει βραχνάς για την κοινωνία, την οικογένεια και την οικονομία, δεσμευόμαστε να θέσουμε σε εφαρμογή ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανταπόκρισης στην αύξηση του μέσου ορίου ζωής.

Το πρόγραμμα αυτό έχει τις εξής συνιστώσες:

- Ενεργοποίηση των Ταμείων ασφάλισης στην χρηματοδότηση υπηρεσιών Βοήθειας στο σπίτι και γενικότερα μακροχρόνιας φροντίδας των πολύ ηλικιωμένων. Αξιοποίηση του εθελοντισμού και της κοινωνικής εργασίας.
- Πρωτοβουλία (με ενεργοποίηση του ΟΕΚ) για αναβάθμιση των συνθηκών στέγασης ηλικιωμένων.

- Νέα προγράμματα κοινωνικού τουρισμού και αντίστοιχα προγράμματα για την Τρίτη Ηλικία, με ενθάρρυνση μη κυβερνητικών οργανώσεων και του εθελοντισμού.
- Εστιασμένη δράση για την ποιότητα ζωής (Υγεία, υποδομές, οικονομική σιγουριά) της Τρίτης Ηλικίας στην Υπαιθρο.
- Οικονομική ασφάλεια μέσω της εξυγίανσης του ασφαλιστικού συστήματος και επικεντρωμένης στήριξης όπως αυτή του ΕΚΑΣ.

• Προστασία των ηλικιωμένων

Η δημιουργία και εξάπλωση του θεσμού των Κέντρων Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων σημείωσε μεγάλη επιτυχία και αγκαλιάστηκε από τους ίδιους τους ηλικιωμένους συμπολίτες μας. Σήμερα λειτουργούν περίπου 400 ΚΑΠΗ σε ισάριθμους δήμους της χώρας. Παράλληλα με την ανοικτή προστασία ηλικιωμένων χωρίς προβλήματα κινητικότητας, ενισχύονται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας εκατοντάδες Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων που έχουν ιδρύσει εθελοντικοί οργανισμοί, μη κερδοσκοπικά σωματεία, η Εκκλησία και οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με σκοπό την παροχή κλειστής περίθαλψης σε ηλικιωμένα άτομα τα οποία στερούνται κατάλληλου οικογενειακού περιβάλλοντος. Επίσης, δημιουργείται Εθνικό Μητρώο Φορέων Ιδιωτικού Τομέα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα για την πιστοποίηση όλων των φορέων που πληρούν τις προϋποθέσεις ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

• Βοήθεια στο Σπίτι

Συνεχίζεται με μεγάλη επιτυχία η υλοποίηση του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» το οποίο στοχεύει στην αποτροπή της περιθωριοποίησης και του αποκλεισμού των ηλικιωμένων από το κοινωνικό περιβάλλον. Το πρόγραμμα εγκαινιάστηκε το 1998 με τη συμμετοχή 100 δήμων, το 1999 επεκτάθηκε σε ακόμη 170 δήμους, ενώ έχει προγραμματιστεί η κάλυψη ολόκληρης της επικράτειας μέχρι το τέλος του 2000. Σε κάθε δήμο έχει συσταθεί μια μικρή ομάδα στελεχών (κοινωνική λειτουργός, επισκέπτης υγείας και οικιακή βοηθός), που παρέχουν οργανωμένη και συστηματική φροντίδα σε όλους τους ηλικιωμένους που έχουν ανάγκη. Η βοήθεια στο σπίτι περιλαμβάνει οικιακή βοήθεια, σωματική περιποίηση, μεταφορά, ψυχολογική υποστήριξη, απλή συντροφιά κ.ά. Προγραμματίζεται η δημιουργία κινητών μονάδων βοήθειας στο σπίτι για την εξυπηρέτηση απομακρυσμένων περιοχών, με στόχο την κάλυψη όλων των μοναχικών